

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

Tarptautinių santykių ir diplomatijos magistro programa

INETA RIZGELĖ

II kurso studentė

**KAIP PASIEKTI BENDRADARBIAVIMĄ? JUNGTINIŲ TAUTŲ SAUGUMO TARYBOS
SPRENDIMŲ LIBIJOS IR SIRIJOS KONFLIKTŲ ATVEJAIS ANALIZĖ**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Doc. dr. Margarita Šešelgytė

Vilnius, 2018 m.

Magistro darbo vadovo/ės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas *Kaip pasiekti bendradarbiavimą? Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sprendimų Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais analizė* yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Ineta Rizgelė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Rizgelė I. Kaip pasiekti bendradarbiavimą? Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sprendimų Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais analizė: Tarptautinių santykių ir diplomatinės specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė M. Šešelgytė, - V., 2018. – p. 63.

Reikšminiai žodžiai: Jungtinės Tautos, Saugumo Taryba, Rusija, JAV, Libija, Sirija, pilietiniai konfliktai, liberalus institucionalizmas, atsakomybės ginti doktrina, R2P, jėgos panaudojimas; bendradarbiavimas.

Šiame darbe nagrinėjami Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sprendimai Libijos ir Sirijos pilietinių konfliktų atvejais. Remiantis liberalaus institucionalizmo teorine perspektyva, siekiama paaiškinti priežastis, kurios lėmė, jog Jungtinių Tautų Saugumo Taryba bendradarbiavo Libijos konflikto atveju ir autorizavo jėgos panaudojimą konflikto sprendimui, o analogišku konflikto Sirijoje atveju bendradarbiavimo Saugumo Taryboje pasiekti nepavyko.

Turinys

Įvadas.....	6
1. Teorinis pagrindas	13
1.1. Saugumo Taryba: kompetencijos ir nuomonių pasidalijimo tendencijos.....	13
1.1.1. Saugumo Tarybos kompetencijos.....	13
1.1.2. Praktikoje kylantys iššūkiai Saugumo Tarybos veiklos efektyvumui	14
1.1.3. Nuomonių pasidalijimo Saugumo Taryboje tendencijos.....	15
1.2. Liberalus institucionalizmas	17
1.2.1. Liberalaus institucionalizmo sąsajos su atsakomybės ginti doktrina	19
1.2.2. Bendradarbiavimo sąlygos pagal liberalų institucionalizmą.....	21
2. Libijos atvejo analizė.....	23
2.1. Libijos konflikto kontekstas	23
2.2. Veikėjų interesai Libijos konflikto atveju	26
2.2.1. JAV interesai Libijoje.....	26
2.2.2. Rusijos interesai Libijoje	28
2.3. Veikėjų (JAV – Rusijos) dvišaliai santykiai ir tarpusavio pasitikėjimas analizuojamo atvejo metu	30
2.4. Tarptautinė saugumo aplinka regione.....	31
3. Sirijos atvejo analizė.....	33
3.1. Sirijos konflikto kontekstas	33
3.2. Veikėjų interesai Sirijoje	35
3.2.1. JAV interesai Sirijoje.....	35
3.2.2. Rusijos interesai Sirijoje.....	36
3.3. Veikėjų (JAV – Rusijos) dvišaliai santykiai ir tarpusavio pasitikėjimas analizuojamo atvejo metu	38
3.4. Tarptautinė saugumo aplinka.....	39
Išvados	43
Literatūros sąrašas	45
Summary.....	51
Priedas Nr. 1	53

Ivadas

Tarptautinių santykių teorijos analizuoja, kodėl konfliktai kyla, kas lemia jų eskalavimąsi ar išsprendimą. Laikui bėgant konfliktai reiškiasi vis modernesnėmis formomis ir darosi vis sudėtingesni, tuo pačiu – jų išsprendimas kelia vis daugiau iššūkių. Pastarųjų metų pilietiniai konfliktai – didžiulis, tarptautinės bendruomenės susitelkimo ir bendrų veiksmų reikalaujantis iššūkis. Aukų skaičiai juose aiškiai signalizuoja, jog jų sprendimo „sėkmės receptas“ dar neatrastas.

Pagrindinių tarptautinių santykių teorijos konfliktų sprendimą ir valstybių bendradarbiavimo galimybes jo siekiant aiškina skirtingai. Realizmo atstovai teigia, jog konfliktai iš esmės yra natūrali būklė, kadangi šalis tarptautinėje sistemoje varžytis ir siekti daugiau galios skatina anarchinė jos prigimtis, kadangi nėra aukštesnio suvereno, galinčio šalis suvaržyti ir užtikrinti taisyklių laikymąsi. Geriausias būdas valstybei išgyventi tokioje sistemoje - būti kiek įmanoma galingesnei santykyje su kitomis galingiausiomis sistemos valstybėmis. Varžymasis dėl galios tarptautinėje politikoje reiškiasi įvairiomis destruktiviomis formomis, kurios gali išaugti iki karų tarp valstybių, jei nėra valstybes varžančio suvereno, kuris palaikytų taiką sistemoje¹. Anarchinė sistemos prigimtis, pasak realistų, slopina valstybių ryžtą bendradarbiauti, net ir egzistuojant bendriems interesams². Liberalizmas teigia, jog bendradarbiavimas tarp šalių įmanomas per tarptautines institucijas. Liberalizmas laiko, jog šalys yra individualūs aktoriai, kurie siekia maksimizuoti savo pačių pelną. Dirbdamos kartu per institucijas šalys gali sumažinti anarchijos efektus, kadangi sukčiavimo pavojus yra minimizuojamas per institucijų sukurtus bendradarbiavimo rėmus ir taisykles³.

Pasibaigus antrajam pasauliniam karui buvo svarstoma apie efektyvesnės institucijos nei prieš tai gyvavusi Tautų lyga sukūrimą. 1946 metais Antrojo Pasaulinio karo laimėtojų pusėje atsidūrusios – Kinija, Sovietų Sąjunga, Jungtinė Karalystė, Prancūzija ir Jungtinės Amerikos Valstijos (toliau JAV) ratifikavo Jungtinių Tautų Chartija – pagrindinį Jungtinių Tautų Organizacijos veikimo principus reglamentuojantį dokumentą. Tokiu būdu, kaip viena iš 6 pagrindinių Jungtinių Tautų Organizacijos nuolatinių institucijų, buvo sukurta darbe nagrinėjame Saugumo Taryba. Praktikoje, Jungtinių Tautų Saugumo Taryba (toliau – Saugumo Taryba) šiuo metu išlieka viena svarbiausių institucijų, kuomet kalbama apie konfliktų sprendimus. Pagal 1945 metais priimtą Jungtinių Tautų Chartiją, Saugumo Tarybai patikėta atsakomybė užtikrinti taiką: „Siekdamos užtikrinti greitą ir veiksmingą Jungtinių Tautų veiklą, jos narės patiki Saugumo

¹ John J. Mearsheimer, *The Tragedy of the Great Power Politics*. New York: W.Norton & Company, 2001, 29-54;

² Shameem Ahmadd Mir, „Realism, anarchy and cooperation“. *International Journal of Interdisciplinary and Multidisciplinary Studies (IJIMS)*, Vol. 1, No.8, 2014, 165.

<<http://www.ijims.com/uploads/9b11b18a65a8f7832753A22.pdf>> [Žiūrėta 2017 05 14];

³ Ten pat, p. 166;

Tarybai pagrindinę atsakomybę už tarptautinės taikos ir saugumo palaikymą ir susitaria, kad, vykdydama savo pareigas, susijusias su šia atsakomybe, Saugumo Taryba veikia jų vardu⁴. Dėl šios priežasties, teoriškai, Saugumo Taryba turėtų funkcionuoti kaip tarptautinėje sistemoje esančių valstybių (Jungtinės Tautos vienija praktiškai visas pripažintas valstybės (193), išskyrus Vatikaną, nepripažintus Taivaną ir Kosovą) atstovų (Jungtinių Tautų narės pagal Jungtinių Tautų Chartiją yra Saugumo Tarybai patikėjusios atsakomybę už tarptautinę taiką, taigi, galima teigti, jog tuo pačiu šalis narės yra įgalinusios Saugumo Tarybą atstovauti jas šioje misijoje) bendradarbiavimo platforma, kuriai suteiktos legalaus jėgos panaudojimo kompetencijos (Jungtinių Tautų Chartijos 42 straipsnis numato jėgos panaudojimo galimybę, kuomet kitų priemonių gali nepakakti arba jau nepakanka⁵). Esant to reikalaujančioms aplinkybėms Saugumo Taryba turėtų užtikrinti pasaulio taiką ir stabilumą, tuo pačiu atgrasyti šalis nuo žiauraus elgesio su savo piliečiais bei suvaldyti prasidėjusių konfliktų išplitimą į kitas teritorijas.

Tačiau, nors galima teigti, jog Saugumo Taryba turėtų vienaip ar kitaip prisidėti prie konfliktų prevencijos, jų sprendimo bei taikos palaikymo, praktikoje ji dažniau kaltinama neveiksmumu ir negebėjimu operatyviai reaguoti į nūdienos konfliktus⁶. To priežastis – itin retai pavyksta rasti nuomonių konsensusą globaliais ir operatyvaus veikimo reikalaujančiais klausimais pačioje Saugumo Taryboje. Remiantis Saugumo tarybai suteiktais įgaliojimais galima teigti, jog Saugumo Taryba yra bene vienintelė legalaus jėgos panaudojimo autorizavimo galimybę turinti tarptautinė institucija. Dėl šios kad priežasties, kliuvinių efektyviam jos veikimui paieška neabejotinai yra aktuali tarptautinių santykių analizės srityje.

Bene daugiausiai kritikos susilaukia Saugumo tarybos reakcija į pilietinius konfliktus. Civilių apsauga karo paliestose situacijose tapo pripažinta tarptautinė norma⁷, kuri laikui bėgant vis labiau įsitvirtina tarptautinėje teisėje. Šios normos ištakos glūdi dar 17 a. filosofo Hugo Grocijaus veikale „Trys knygos apie karo ir taikos teisę“, kuriame autorius teigė, jog „įsikišimas siekiant padėti žmonėms pasipriešinti tironijai reiškia teisingą karą“⁸. Tačiau nuo Grocijaus laikų iki Šaltojo karo pabaigos, konfliktai dažniau kildavo tarp šalių negu pačiose šalyse, todėl pvz. Ruandos atveju tarptautinė visuomenė nebuvo pasiruošusi efektyviai reaguoti, šalys pasidalino į dvi stovyklas – vienos palaikė humanitarinės intervencijos teisėtumą, kitų nuomonė buvo, jog intervencija pažeistų

⁴ Jungtinių Tautų Chartija. *Valstybės žinios*. 2002, Nr.15-557;

⁵ Ten pat;

⁶ Daniel R. DePetris, „The Collapse of the UN Security Council”. *The National Interest*, 2016.

<<http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/the-collapse-the-un-security-council-17800>> [Žiūrėta 2018 03 18];

⁷ Lisa Hultman, „UN peace operations and protection of civilians: Cheap talk or norm implementation?“. *Journal of Peace Research*, 50(1), 2012, 60.

<<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343312461662>> [Žiūrėta 2017 05 15];

⁸ Charles Homans, „Responsibility to Protect: A Short History”. *Foreign Policy*, 2011.

<<http://foreignpolicy.com/2011/10/11/responsibility-to-protect-a-short-history/>> [Žiūrėta 2017 05 15];

šalies suverenumo principą⁹. Tačiau didelės skalės nekaltų civilių žūtys (pvz. Ruandoje buvo nužudyti bent 800 000 tutsių, kai kurie šaltiniai teigia, jog net 2000 000) privertė tarptautinę bendruomenę ieškoti sprendimo, tuometinis Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Kofi Annan pasiūlė šalims susitarti dėl kolektyvinių veiksmų gairių¹⁰

2005 metais Jungtinių Tautų šalys narės pagaliau įsipareigojo gerbti atsakomybės ginti (*responsibility to protect*) doktriną, tokiu būdu tarptautinė bendruomenė įsipareigojo užkirsti kelią karo nusikaltimams, genocidui, etniniam valymui bei nusikaltimams žmogiškumui, numatant ir ginkluotos jėgos panaudojimo galimybę, jei tikslų nepavyks pasiekti diplomatinėmis ir kitomis nesmurtinėmis priemonėmis¹¹. Galima teigti, jos atsakomybės ginti doktrina nustato santykį tarp tarptautinėje teisėje įtvirtintų šalių suverenumo ir pagarbos žmogaus teisėms principų – „šalių suverenumas suponuoja atsakomybę ir pirminę atsakomybę už jos žmonių apsaugą tenka valstybei“¹². Kuomet šalis šios atsakomybės neįgyvendina, „nesikišimo į vidinius šalies reikalus principas nusileidžia tarptautinės atsakomybės apsaugoti“¹³ principui.

Tačiau, Jungtinių Tautų Saugumo Taryba, nors jai ir patikėta taikos palaikymo misija, o šalys narės įsipareigojo atsakomybės ginti doktrinai, dėl Saugumo Tarybos sprendimo priėmimo mechanizmų ir penkioms nuolatinėms Saugumo tarybos narėms (Jungtinei Karalystei, Prancūzijai, Kinijai, Jungtinėms Amerikos Valstijoms ir Rusijai) suteiktos veto teisės, kuri sudaro galimybes šalims neutralizuoti Saugumo Tarybos veikimą ir atimti galimybes panaudoti bet kokias priemones problemų sprendimui, dėl asmeninių interesų, pilietinių konfliktų, net ir identiškų, atvejais reaguoja skirtingai. Vieni šiuo metu aktualiausių tokių išsiskyrusių pozicijų panašiais atvejais pavyzdžių yra Sirijos ir Libijos pilietiniai konfliktai. 2011 metais Saugumo Taryba sugebėjo susitelkti ir sankcionuoti konflikto stabdymui skirtą jėgos naudojimą Libijos konflikto atveju. Tačiau, nors Sirijos pilietinis konfliktas, atsižvelgus į smurto prieš Sirijos piliečius mastą, jau senokai peržengė mažo ir šalies vidinio pilietinio konflikto ribas bei yra laikomas grėsmė viso vidurio rytų regiono stabilumui¹⁴, Saugumo Taryba, kol kas nesiėmė esminių veiksmų, visos svarbiausios rezoliucijos

⁹ Global Centre for the Responsibility to Protect, „The Responsibility To Protect: A Background Briefing“. *Global Centre for the Responsibility to Protect*, 2015, 1. <<http://www.globalr2p.org/media/files/r2p-background.pdf>> [Žiūrėta 2018 05 09];

¹⁰ Ten pat;

¹¹ United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect, „Responsibility to Protect“. *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect*. <<http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html>> [Žiūrėta 2017 05 17];

¹² International Commission on Intervention and State Sovereignty, „The Responsibility to Protect“. *International Development Research Centre*, 2001. <<http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>> [Žiūrėta 2018 05 09];

¹² Ten pat;

¹³ Ten pat.

¹⁴ Simon Adams, „Failure to Protect: Syria and the UN Security Council“. *Global Centre for the Responsibility to protect*, 2015, 3. <http://www.globalr2p.org/media/files/syriapaper_final.pdf> [Žiūrėta 2017 05 17];

Sirijos konflikto sprendimo klausimu buvo vetuotos (Rusija blokavo 12 Saugumo tarybos rezoliucijų Sirijos klausimu (dalį jų kartu blokavo ir Kinija)¹⁵).

Kalbant apie Saugumo Tarybos įsitraukimo į konfliktus tendencijas pastebima, jog analizuodami Jungtinių Tautų taikos palaikymo operacijas, autoriai dažniausiai prieina panašių išvadų apie tai, kas lemia Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sprendimo dėl įsitraukimo tikimybę. Pavyzdžiui, Lisa Hultman atliktas tyrimas parodė, jog „nuo 1999 metų taikos palaikymo operacijos buvo labiau tikėtinos tose konfliktinėse situacijose, kuriose civiliai gyventojai buvo tyčinės kariaujančių pusių aukos“¹⁶, Erik Melander tyrimas patvirtina, kad taikos palaikymo misijos siunčiamos į sudėtingiausius konfliktus, kuomet tikėtinos masinės žudynės, ir turi prevencinį poveikį¹⁷. Nors šie tyrimai suponuoja, jog kuo daugiau civilių aukų pareikalauš konfliktas, tuo didesnė galimybė, jog Jungtinių Tautų Saugumo Taryba vienokiu ar kitokiu būdu įsikiš (pvz. Somalią 1992 metais – 350 000 gyventojų žuvo nuo bado ir civilinio karo¹⁸; Sierra Leone pilietinis konfliktas pareikalavo 70 000 aukų¹⁹), Sirijos konfliktas, kuris jau pareikalavo daugiau nei 470 000 aukų²⁰ yra akivaizdus nukrypimas nuo taisyklės.

Dažnai sprendimų dėl intervencijų aiškinimai remiasi ekonominiais argumentais. Teigiama, jog atsižvelgimas į ekonominius interesus papildo egzistuojančius taikos palaikymo misijų siuntimo aiškinimus. Szymon M. Stojek teigimu, papildant didelių aukų skaičių, taikos palaikymo misijų labiau tikėtina, jog sulauks tos šalys, kurios vienaip ar kitaip yra įsitraukusios į ekonominius santykius su nuolatinėmis Saugumo Tarybos narėmis²¹.

Taigi, apibendrintai galime teigti, jog akademinėje literatūroje dažniausiai išskiriami du galimi sprendimo siųsti taikos palaikymo misiją motyvai – didelis aukų skaičius bei ekonominiai Saugumo Tarybos nuolatinė narių interesai pilietinio karo draskomoje šalyje. Tačiau, atsižvelgus į tai, jog Sirijos pilietinio karo aukų mastai yra katastrofiški bei tai, jog vidurio rytuose ekonominių interesų, ypač energetinių resursų, turi visos didžiosios Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos

¹⁵ RTE, „Russia's 12 UN vetoes on Syria“. RTE, 2018.

< <https://www.rte.ie/news/world/2018/0411/953637-russia-syria-un-veto/> [Žiūrėta 2018 04 26];

¹⁶ Hultman, 70;

¹⁷ Erik Melander, „Selected To Go Where Murderers Lurk“. *Conflict Management and Peace Science*, Vol 26(4), 2009, 390-391; 403-404.

< <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0738894209106482> [Žiūrėta 2017 05 15];

¹⁸ Annabel Lee Hogg, „Timeline: Somalia, 1991-2008“. *The Atlantic*, 2018.

< <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2008/12/timeline-somalia-1991-2008/307190/> [Žiūrėta 2018 04 26];

¹⁹ Mary Kaldor, James Vincent, „Case Study. Sierra Leone. Evaluation of UNDP Assistance to Conflict-Affected Countries“. *United Nations Development Programme*, 2006, 4.

< <http://web.undp.org/evaluation/documents/thematic/conflict/SierraLeone.pdf> [Žiūrėta 2017 05 15];

²⁰ Human Rights Watch, „Country Chapters: Syria“. *Human Rights Watch*. < <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria> [Žiūrėta 2017 05 15];

²¹ Szymon M. Stojek, „The supply side of United Nations peacekeeping operations: Trade ties and United Nations-led deployments to civil war states“. *European Journal of International Relations*, Vol. 21(2) , 2015, 354. < <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1354066114532665> [Žiūrėta 2017 05 17];

nuolatinės narės, tampa akivaizdu, jog šie akademinėje literatūroje pateikti argumentai nėra tinkami aiškinti Jungtinių Tautų delsimu įsitraukti į Sirijos pilietinį konfliktą atvejį.

Kaip minėta įvado pradžioje realizmo prieiga iš principo netiki valstybių tarpusavio bendradarbiavimo sėkme, jų teigimu nacionaliniai šalies interesai visada bus svarbesni už moralines priežastis²². Tačiau yra kitų prieigų, kurios į valstybių bendradarbiavimo perspektyvas nežiūri taip pesimistiškai. Viena tokių – liberalus institucionalizmas.

Saugumo tarybos sprendimo dėl jėgos naudojimo sankcionavimo Libijoje atvejis – realaus institucinio liberalizmo efektyvaus veikimo praktikoje pavyzdys, kuomet Saugumo Taryboje esančios šalys sugebėjo susitarti dėl konflikto sprendimo institucijos – šiuo atveju Jungtinių Tautų – nustatytuose rėmuose²³. Tenka pripažinti, jog tokio šalių sutarimo pasiekimas Saugumo taryboje yra greičiau išimtis iš taisyklės nei įprasta praktika²⁴. Įprastai dėl jėgos naudojimo susitarti nepavyksta, nes rezoliucijos būna vetuojamos vienos ar kitos veto teisę turinčios nuolatinės Saugumo Tarybos narės, pvz. Šaltojo karo metu Saugumo Tarybos veikimas dėl to buvo paralyžiuotas²⁵.

Siekiant išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis esant Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje esančios šalys gali susitarti dėl bendro veikimo pilietinių konfliktų atvejais, šiame darbe remiantis liberalaus institucionalizmo perspektyva, bus analizuojami ir lyginami Libijos ir Sirijos pilietinių konfliktų atvejai, norint atskleisti, kokie veiksniai/tuometinės sąlygos lėmė, jog Libijos atveju šalys bendradarbiavo (rezoliucija nebuvo vetuota), o Sirijos atveju sprendimo pasiekti nepavyko.

Iš analizuotos literatūros galime matyti nišą tyrimui. Akademinėje literatūroje kalbama, jog įsitraukimą į konfliktus lemia didelis civilių aukų skaičius ar ekonominiai interesai, tačiau jie nepaaiškina Saugumo Tarybos neveiknumo Sirijos pilietinio konflikto atveju.

Tyrimo objektas: Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos nuolatinė narių sprendimų Sirijos ir Libijos pilietinių konfliktų atvejais 2011-2012 metais priežastys. Remiantis veto panaudojimo Saugumo Taryboje statistika, kuomet šalys vetuojamos arba rytų šalių (Kinijos ir Rusijos) arba vakarų šalių (JAV, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos) „koalicijų“, darbe analizuojami pagrindinių

²²Daniel Fiott, „Realist Thought and Humanitarian Intervention”. *The International History Review*, 35:4, 2013, 768.

<<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07075332.2013.817466?needAccess=true>> [Žiūrėta 2018 05 01];

²³ United Nations, „United Nations Response to Violence against Civilians in Libya Sends Strong Message There Is 'No Impunity' for Crimes against Humanity, Secretary-General Says”. *United Nations*, SG/SM/13425-GA/11051-AFR/2130, 2011. <<https://www.un.org/press/en/2011/sgsm13425.doc.htm>> [Žiūrėta 2018 05 01];

²⁴ Justin Morris, „The Responsibility to Protect and the use of force: Remaking the Procrustean bed?” *Cooperation and Conflict*, Vol. 51(2), 2016, 205-206.

<<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0010836715612852>> [Žiūrėta 2018 05 02];

²⁵ Justin Morris, Nicholas J. Wheeler, „The Security Council's Crisis of Legitimacy and the Use of Force”. *International Politics*, 44, 2007, 215.

<<https://link.springer.com/content/pdf/10.1057%2Fpalgrave.ip.8800185.pdf>> [Žiūrėta 2018 05 02];

abiejų pusių valstybių Rusijos ir JAV pasirinkimai Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais, laikant jas abiejų šalių lyderėmis, kurios atspindi bendras vakarų ir rytų šalių pozicijas.

Tyrimo problema: nors Libijos ir Sirijos pilietiniai konfliktai yra tarpusavyje panašūs, jėgos naudojimą Jungtinių Tautų Saugumo taryba sankcionavo tik Libijos atveju.

Darbo tikslas: atskleisti veiksnius, kurie lėmė, kad Jungtinės Tautos Saugumo Tarybos nuolatinės narės bendradarbiavo (t.y. autorizavo jėgos panaudojimą Libijos atveju), tačiau Sirijos atveju visos rezoliucijos dėl jėgos naudojimo buvo atmestos (bendradarbiavimas nebuvo pasiektas).

Šiam tikslui pasiekti išskirti šie uždaviniai:

1. Remiantis institucinio liberalizmo prieiga, išskirti teorines prielaidas apie tai, kaip Jungtinių Tautų Saugumo Taryba gali skatinti šalių bendradarbiavimą bei kokie veiksniai gali turėti įtakos institucijos sukurtam bendravimo efektyvumui;
2. Remiantis teorinėmis prielaidomis, išskirti nepriklausomus kintamuosius, kuriais remiantis bus atlikta kokybinė Sirijos ir Libijos atvejų analizė;
3. Atlikus atvejų analizę, išskirti priklausomą kintamąjį (Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos nuolatinė narių susitarimą dėl jėgos naudojimo) lemiančius veiksnius arba kitaip - sąlygas, kada institucinio liberalizmo perspektyvos prielaidos veikia ir šalys bendradarbiauja;
4. Remiantis išskirtais veiksniais paaiškinti, kodėl nepavyksta pasiekti bendradarbiavimo Saugumo Taryboje Sirijos konflikto klausimu.

Pagrindinis ginamasis teiginys: pagrindinių veikėjų (Rusijos ir JAV) dvišalių santykių dinamika lėmė skirtingus Saugumo Tarybos sprendimus Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais.

Tiriamasis laikotarpis. 2011-2012 metai (kuomet buvo priimtas sprendimas dėl jėgos panaudojimo Libijos konflikto atveju bei buvo vetuotos pirmosios rezoliucijos dėl konflikto Sirijoje). Dėl bendro konteksto, siekiant paaiškinti, kas atvedė į tuometinę situaciją, žvelgiant į Rusijos bei JAV dvišalius santykius darbe bus analizuojamas ir laikotarpis nuo 2008 metų (Rusijos – Gruzijos karo) iki 2012 metų.

Metodologija. Atvejų analizė. Teoriniame pagrindė išskirtos liberalaus institucionalizmo teorinės prieigos prielaidos darbe dedukciniu būdu bus pritaikomos Saugumo Tarybos sprendimų priėmimo dėl Libijos ir Sirijos pilietinių konfliktų atvejams. Naudojant pirminių ir antrinių šaltinių

analizę bus tikrinamas jų bei šiame darbe pasirinktų ginamųjų teiginių pagrįstumas, siekiant pasiekti išsikeltą darbo tikslą.

Darbo struktūra. Darbas susideda iš keturių dalių: įvado, teorinės dalies, empirinės dalies ir išvadų. Įvade pristatomas temos aktualumas, literatūros apžvalga, pristatomi šia tema daryti tyrimai bei analizės, atskleidžiama tyrimo niša, supažindinama su tyrimo problema, jo objektu, suformuluojamas darbo tikslas ir jo uždaviniai, pateikiamas pagrindinis ginamasis teiginys, aptariama metodologija. Teorinėje darbo dalyje pristatomos Saugumo Tarybos kompetencijos ir nuomonių pasidalijimo Saugumo Taryboje tendencijos, pristatomos pagrindinės liberalaus institucionalizmo prieigos, kuria bus paremta tyrimo analizė, prielaidos. Remiantis teorinėje dalyje išskirtomis prielaidomis empirinėje darbo dalyje atliekama atvejų analizė. Darbo gale pateikiamos analizės išvados.

1. Teorinis pagrindas

1.1. Saugumo Taryba: kompetencijos ir nuomonių pasidalijimo tendencijos

1.1.1. Saugumo Tarybos kompetencijos

Siekiant, jog Saugumo Taryboje efektyviai vykdytų jai Jungtinių Tautų Chartijoje priskirtas funkcijas, šiame dokumente buvo numatytos ir atitinkamos kompetencijos taikos ir saugumo užtikrinimo misijos vykdymui.

Galimybių konfliktų plitimui ankstyvoje stadijoje užkardymui, Jungtinių Tautų Chartijos 34 straipsnis numato, jog „Saugumo Taryba gali tirti bet kurį ginčą ar bet kurią situaciją, galinčią sukelti tarptautinę nesantaiką ar nesutarimus, kad nustatytų, ar užtrukęs toks ginčas arba tokia situacija negresia tarptautinei taikai bei saugumui.“ Chartijoje taip pat numatyta, jog Saugumo Taryba gali reikalauti šalių pirmiausiai spręsti ginčą „derybomis, tyrimu, tarpininkavimu, sutaikinimu, arbitražu, teismo sprendimu ir kreipiantis į regionines institucijas ar vadovaujantis regioniniais susitarimais bei kitomis jų nuožiūra pasirinktomis taikiomis priemonėmis“²⁶.

Jei susidariusiai situacijai spręsti neužtenka išvardintų priemonių, Saugumo Taryba gali savo nuožiūra rekomenduoti „tam tikrą procedūrą arba sureguliuojimo metodus“²⁷. Jei ginčas neišsprendžiamas, jį spręsti perduodama Saugumo Tarybai²⁸.

Jei Saugumo taryba mano, jog susidariusi situacija gali kelti grėsmę taikai, Saugumo Taryba sprendžia, kokios priemonės tinkamos situacijos sprendimui. Esant atitinkamai situacijai, remiantis Chartijos 41 straipsniu, Saugumo Taryba gali naudoti konkrečias priemones bei reikalauti, jog Jungtinių Tautų šalys narės šias priemones taip pat taikytų prieš atitinkamas konflikto šalis. „Tai gali būti visiškas arba dalinis ekonominių santykių, geležinkelio, jūrų, oro, pašto, telegrafo, radijo ir kitokių ryšių bei susisiekiimo nutraukimas, taip pat diplomatinių santykių nutraukimas“²⁹.

Jeigu minėtų priemonių neužtenka, remiantis Jungtinių Tautų Chartijos 42 straipsniu, Saugumo Taryba kaip vieną iš priemonių įgyvendinti Chartijos numatytas funkcijas, „pasinaudodama oro, jūrų bei sausumos pajėgomis, gali imtis veiksmų, kurių reikia tarptautinei taikai bei saugumui palaikyti arba atkurti. Tokie veiksmai gali būti demonstracijos, blokada ir kitokios Jungtinių Tautų narių oro, jūrų bei sausumos pajėgų operacijos“³⁰.

²⁶ Jungtinių Tautų Chartija, 33 straipsnis;

²⁷ Jungtinių Tautų Chartija, 36 straipsnio 1 dalis;

²⁸ Jungtinių Tautų Chartija, 37 straipsnis;

²⁹ Jungtinių Tautų Chartija, 41 straipsnis;

³⁰ Jungtinių Tautų Chartija, 42 straipsnis;

Darbo kontekste svarbu priminti, jog tarptautinėje teisėje grasinti jėga ar ją panaudoti prieš kitą valstybę yra draudžiama³¹. Tad Chartijos 42 straipsniu Saugumo Tarybai suteikta kompetencija yra viena iš trijų išimčių tarptautinėje teisėje, kuomet jėgos naudojimas tarptautiniuose santykiuose yra legalus (kitos dvi išimtys: teisė į individualią arba kolektyvinę savigyną³² bei humanitarinė intervencija be Saugumo Tarybos sprendimo, siekiant išvengti humanitarinės katastrofos. Svarbu paminėti, kad pastarasis atvejis, autorių teigimu, kyla iš paprotinės teisės ir nėra visų šalių pripažįstamas kaip legali jėgos panaudojimo priežastis³³).

Taigi, remiantis Saugumo Tarybai suteiktomis kompetencijomis galima teigti, jog jai suteikta plati diskrecija spręsti konfliktams, kuomet randamas konsensusas dėl to, kokie veiksmai, skirti tuos konfliktus spręsti, turėtų būti. Nepaisant to, Saugumo Taryba dažnai kritikuojama dėl savo neefektyvumo³⁴.

1.1.2. Praktikoje kylantys iššūkiai Saugumo Tarybos veiklos efektyvumui

Saugumo Tarybos institucija kritikos sulaukia jau seniai, apie jos reformos ir darbo metodų keitimo poreikį kalbama praktiškai nuo jos įkūrimo³⁵. Pasaulio iššūkiams darantis vis sudėtingesniems ir įvairiems teritoriniams konfliktams vis dažniau peraugant į kraujo upes, Saugumo Tarybos vaidmuo tarptautinės taikos užtikrinimui tampa vis svarbesnis, tačiau praktika rodo, jog ši institucija, nors ir turėdama įgaliojimus bei suteiktas kompetencijas, ne visada geba efektyviai reaguoti į plintančius konfliktus.

Po Antrojo Pasaulinio karo, jo nugalėtojos – JAV, Jungtinė Karalystė, Rusija, Kinija ir Prancūzija turėjo sąlyginai stipresnes pozicijas tarptautinėje bendruomenėje lyginant su kitomis šalimis. Tai lėmė, jog ir Jungtinių Tautų Chartijoje buvo numatytos išskirtinės šių šalių privilegijos – nuolatinė vieta Taryboje bei galimybė vetuoti jos rezoliucijas³⁶.

Dėl nuolatinėms narėms suteiktos veto teisės, bent vienos iš penkių šalių nesutikimas su siūlomu situacijos sprendimu sustabdo bet kokius tolimesnius Saugumo Tarybos autorizuotus veiksmus. Pavyzdžiui, Šaltojo karo metu, dėl Saugumo Tarybos nuolatinės narėms suteiktos veto

³¹ Jungtinių Tautų Chartija, 2 straipsnis;

³² Jungtinių Tautų Chartija, 51 straipsnis;

³³ Michael Wood „International Law and the Use of Force”. *United Nations Office of Legal Affairs*, 2013. <http://legal.un.org/avl/pdf/ls/Wood_article.pdf> [Žiūrėta 2018 05 07];

³⁴ Mats Berdal, „The UN Security Council: ineffective but indispensable”. *Survival*, 45:2, 2003, 7. <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00396330312331343476>> [Žiūrėta 2018 05 07];

³⁵ Thomas G. Weiss, Karen E. Young, „Compromise and Credibility: Security Council Reform?”. *Security Dialogue*, Vol 36, Issue 2, 2005, 131. <<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0967010605054632>> [Žiūrėta 2017 05 20];

³⁶ United Nations Foundation, „The UN Security Council”. *United Nations Foundation*. <<http://www.unfoundation.org/what-we-do/issues/united-nations/the-un-security-council.html>> [Žiūrėta 2018 05 07];

teisės strigo bet kokie galima Saugumo Tarybos veiksmai, buvo net neįsivaizduojama, jog Saugumo Taryba galėtų susitarti dėl jėgos naudojimo³⁷. Pasibaigus šiam laikotarpiui Saugumo Tarybos veikla tapo efektyvesnė, tačiau ir pastarųjų 30 metų laikotarpiu gausu pavyzdžių, kuomet pilietinių konfliktų atvejais Saugumo Taryba buvo neveiksni.

1999 metais kilus neramumas Kosovo regione, JAV, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija siekė, kad Saugumo Taryba autorizuotų karinius veiksmus regione, siekiant sustabdyti smurtą prieš etinius albanus, tačiau Rusija ir Kinija nesutiko³⁸. Dar prieš tai Ruandoje 800 000 Tutsių atstovų buvo išžudyti per 100 dienų, tačiau Saugumo Taryba nesugebėjo efektyviai sureaguoti³⁹. Remiantis šiuo pavyzdžiu galima teigti, jog aklavietė, į kurią patenka Saugumo Taryba bent vienai šaliai vetuojant rezoliuciją dėl jėgos panaudojimo pilietinio konflikto atvejais gali vesti prie itin ženklių gyvybių praradimų.

Jungtinių Tautų Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro Zeid Ra'ad Al Hussein teigimu, tik atėmus veto teisę iš nuolatinių Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos narių, būtų galima pasiekti progreso Sirijos klausimu⁴⁰.

1.1.3. Nuomonių pasidalijimo Saugumo Taryboje tendencijos

Iš veto teisės panaudojimo precedentų galima pastebėti, jog daugeliu klausimu Saugumo Tarybą skyla į dvi stovyklas – vienoje pusėje turime vakarietiškų valstybių (JAV, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos) sąjungą, kitoje – Rusiją ir Kiniją, kurios daugeliu klausimu balsuoja identiška. Remiantis šio darbo priede Nr. 1 pateikta statistika, žemiau esančioje lentelėje Nr. 1 susumuoti visi kartai, kuomet kuri nors rezoliucija Saugumo Taryboje buvo vetuota.

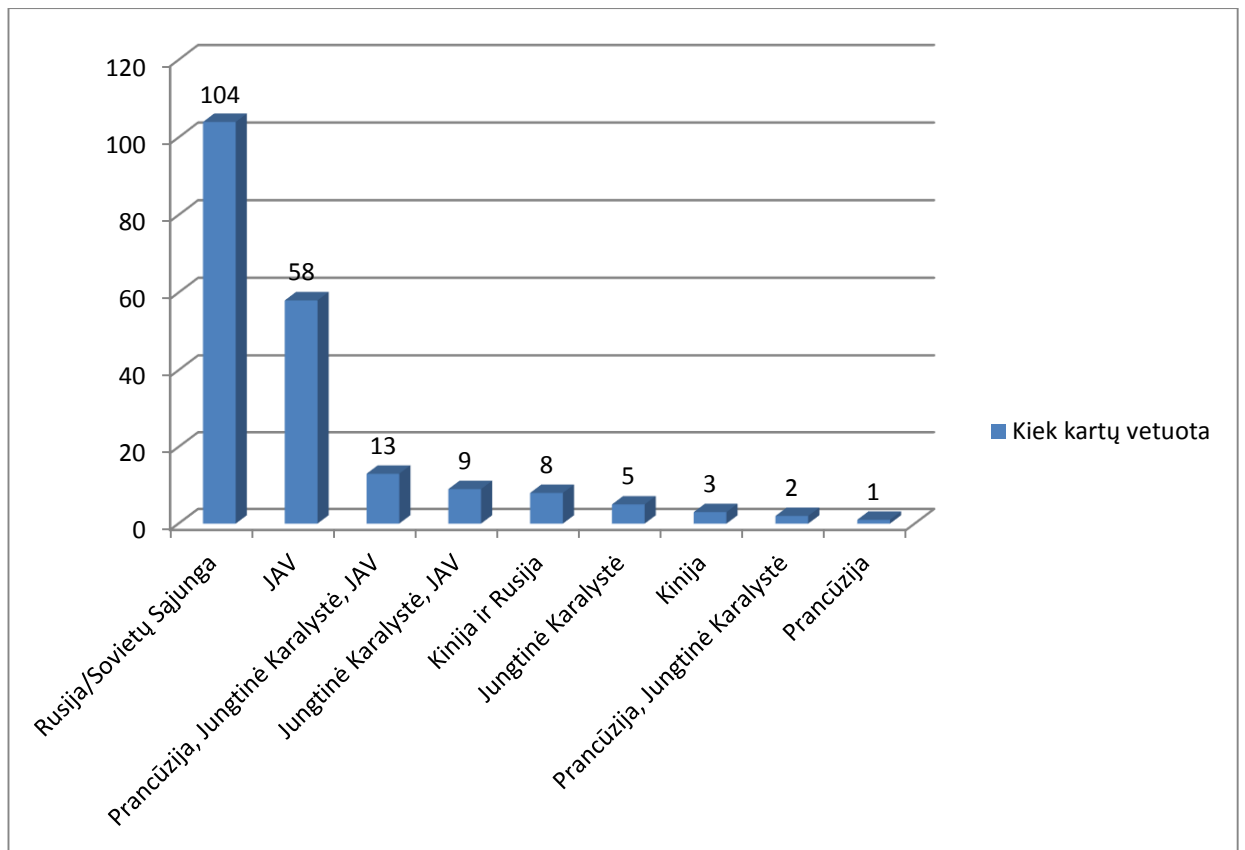
³⁷ Niels Blokker, „Is the Authorization Authorized? Powers and Practice of the UN Security Council to Authorize the Use of Force by ‘Coalitions of the Able and the Willing’“. *EJIL*, Vol. 11 No.3, 2000, 542-543. <<http://www.ejil.org/pdfs/11/3/542.pdf>> [Žiūrėta 2018 05 07];

³⁸ Saira Mohamed, „Shame In the Security Council“. *Washington University Law Review*, Vol. 90:1191, 2013, 1196.

<<https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3199&context=facpubs>> [Žiūrėta 2018 04 19];

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ Robert Oliphant, „'End Security Council veto' to halt Syria violence, UN human rights chief says amid deadlock“. *The Telegraph*, 2016. <<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/10/04/end-security-council-veto-to-halt-aleppo-violence-un-human-right/>> [Žiūrėta 2017 05 29];

Lentelė Nr. 1. Saugumo Tarybos nuolatinių narių veto teisės panaudojimas 1946 m. – 2018 m. balandžio mėn⁴¹.

Lentelėje esantys duomenys dar aiškiau pagrindžia minėtą skirtį tarp vakarų ir rytų valstybių Saugumo Taryboje. Pavyzdžiui, kaip matyti iš pateiktų duomenų, Rusija ir JAV niekada nėra vetavusi tos pačios rezoliucijos. Visos Rusijos, kuri veto teisę per visą Saugumo Tarybos gyvavimo laikotarpį panaudojo daugiausiai kartų, vetuotos rezoliucijos buvo vetuotos arba individualiai (104), arba kartu su Kinija (8). Lygiai taip pat ir JAV – visas vetuotas rezoliucijas JAV vetavo arba individualiai (58) arba su Prancūzija ir Jungtine Karalyste (13), arba tik su Jungtine Karalyste (9). Teiginį apie stovyklas pagrindžia ir tai, jog Kinija, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija taip pat niekada nevetavo nei vienos rezoliucijos su „kitos stovyklos“ šalimis⁴².

Remiantis šiais duomenimis galima teigti, jog Šaltojo karo metu egzistavusi dvipolė tarptautinė sistema tebeturi pasekmių valstybių preferencijoms ir šiais laikais. Šiuo atveju skirtis tarp rytų ir vakarų valstybių reiškiasi per vakarų ir rytų šalių balsavimuose dėl Saugumo Tarybos rezoliucijų atskirais klausimais demonstruojamą lojalumą.

Remiantis prielaida, jog Saugumo Taryboje egzistuoja neformalus pasidalijimas tarp rytų ir vakarų šalių (tarp nuolatinių narių), atsižvelgus į statistinius šalių veto teisės panaudojimo

⁴¹ Dag Hammarskjöld Library, „Security Council – Veto List“. <<http://research.un.org/en/docs/sc/quick>> [Žiūrėta 2017 04 25];

⁴² Ten pat;

duomenimis bei į tai, jog daugiausia rezoliucijų yra vetavusios Rusija ir JAV, toliau šiame darbe analizuojant pasirinktus atvejus siekiant apsibrėžti ir išsigryninti tyrimo plotį, remiantis liberalaus institucionalizmo prielaidomis, bus analizuojami būtent šių veikėjų pasirinkimai, kadangi galima teigti, jog be kurios nors iš šių valstybių palaikymo, kurias galima laikyti dviejų Saugumo Taryboje egzistuojančių neformalių vakarų ir rytų grupelių lyderėmis, sprendimas naudoti jėgą Libijos konflikto sprendimui 2011 metais tikrai nebūtų priimtas Saugumo Taryboje.

1.2. Liberalus institucionalizmas

Iki 1945 metų, kuomet buvo sukurta Jungtinių Tautų organizacija, tarptautinių santykių akademikai neskyrė daug dėmesio tarptautinių institucijų veikimui, galima teigti, jog tarptautinių santykių analizėje dominavo realizmas⁴³, o šalių bendradarbiavimo perspektyvos buvo vertintos miglotai, kadangi, ypač karo metais, tarptautiniuose santykiuose dominavo realistinis „natūrali būklė – karas“ diskursas. Vieno svarbiausių liberalaus institucionalizmo teoretiko Robert Koehane teigimu, tik įkūrus Jungtinių Tautų Organizaciją, kurią aktyviai rėmė Jungtinės Amerikos Valstijos (darbo kontekste svarbu paminėti, jog Jungtinių Tautų organizacijos kūrimo procese neabejotinai dominavo JAV, kurioms būdingos liberalios vertybės) bei kurioms buvo deleguota nemažai funkcijų, įskaitant ir jau minėtą jėgos panaudojimo esant atitinkamoms aplinkybėms kompetenciją Saugumo Tarybai, tarptautinės institucijos tapo aktualia tarptautinių santykių analizės tema⁴⁴.

Institucinio liberalizmo prieiga kilo iš Imanuelio Kanto idėjos apie valstybių organizaciją, įsipareigojusią palaikyti taiką. Manoma, jog, „institucijų tinklas, sukurtas skatinti tarptautinį bendradarbiavimą specializuotose ir techninėse srityse galų gale transformuos tarptautinę aplinką bendradarbiavimo ir taikos linkme“⁴⁵. Iš esmės suponuota, jog institucijos gali keisti valstybių pasirinkimus.

Vos atsiradusią, šią prieigą ėmė stipriai kritikuoti tokie neorealizmo atstovai kaip John J. Measheimer. Jis teigė, jog realistų nuomone, „institucijos iš esmės yra galios pasidalijimo pasaulyje atspindys. Jos paremtos savanaudiškais didžiųjų galių skaičiavimas ir neturi jokio nepriklausomo

⁴³ Ersan Ozkan, Hakan Cem Cetin, „The Realist and Liberal Positions on the Role of International Organizations in Maintaining World Order“. *European Scientific Journal*, Vol.12, No.17, 2016, 85. <<https://ejournal.org/index.php/esj/article/viewFile/7627/7352%2085>> [Žiūrėta 2018 04 29];

⁴⁴ Robert O. Koehane, „International Institutions: Can interdependence work?“. *Foreign Policy*, 110, 1998, 92. <http://www.columbia.edu/itc/sipa/S6800/courseworks/international_keohane.pdf> [Žiūrėta 2018 04 29];

⁴⁵ James L. Richardson, *Contending Liberalisms in World Politics: Ideology and Power*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2001,75.

efekto valstybių elgesiui⁴⁶. Vis dėlto, institucionalistai teigia, jog „institucijos gali keisti šalių preferencijas ir tokiu būdu keisti šalių elgesį. Institucijos gali skatinti nesivadovauti vien savanaudiškais skaičiavimais, remiantis tuo, kaip kiekvieno veiksmas lems galios santykius. Institucijos yra nepriklausomi kintamieji, kurie turi pajėgumo tolinti valstybes nuo karo⁴⁷. Dėl to, Koehane ir Martin teigimu, institucijų įtaka valstybių elgesiui yra neginčijama, o išsiaiškinti kaip ir kokioms sąlygoms esant institucijos gali paskatinti efektyvų šalių bendradarbiavimą yra vienas pagrindinių liberalaus institucionalizmo prieigos uždavinių⁴⁸.

Liberalaus institucionalizmo prieiga daugeliu priedaidų siejasi su realistinėmis perspektyvomis. Robert Koehane teigimu, liberalus institucionalizmas iš realizmo perėmė tiek pat, kiek ir iš liberalizmo⁴⁹. Esminis skirtumas tarp šių prieigų yra jų požiūris į institucijas.

„Liberalaus institucionalizmo prieigos atstovai tvirtina, kad institucijos dėl savo gebėjimo sukurti bendravimo platformą vaidina tarpininkavimo vaidmenį ir skatina šalių bendradarbiavimą. Jų teigimu, bendras šalių interesas gali sumažinti jų skirtumus ir nutiesti kelią ilgalaikiam bendradarbiavimui. Perspektyvos atstovų požiūriu, valstybės yra racionalūs aktoriai, kurie siekia maksimizuoti absoliutų pelną (*gains*) per bendradarbiavimą. Institucijos liberalių institucionalistų yra laikomos tarpiniais kintamaisiais (*intermediate variables*), turinčiais reikšmingą įtaką valstybių elgesiui formuluojant ir (arba) pertvarkant šalių politikos nuostatas ir pasirinkimus⁵⁰. Tiesa, svarbu paminėti, jog kaip ir realizmas, liberalus institucionalizmas sutinka, jog tarptautinės sistemos prigimtis yra anarchiška⁵¹. Tačiau, žvelgiant iš šios prieigos perspektyvų, nelaikoma, kad bendradarbiavimas anarchijos sąlygomis yra neįmanomas. Nebendradarbiavimas, liberalių institucionalistų požiūriu, atsiranda tuomet, kuomet tarp šalių nėra pasitikėjimo, arba kai tarp šalių atsiranda sukčiaujančių. Sėkmingam bendradarbiavimui pabrėžiama ilgalaikių santykių tarp sąlyginai mažo skaičiaus valstybių svarba, taip pat abipusio supratimo apie tinkamo elgesio standartus ir bendrų interesų egzistavimo būtinybę⁵².

Taigi, nors liberalus institucionalizmas savo priedaidomis glaudžiai siejasi su realizmu, institucionalistų teiginys, jog institucijos turi potencialą išspręsti anarchinės tarptautinės sistemos

⁴⁶ John J. Mearsheimer, „The False Promise of International Institutions”. *International Security*, Vol. 19, No. 3, 1994, 7. < http://www.guillaumenicaise.com/wp-content/uploads/2013/10/mearsheimer_The-False-Promise-of-International-Institutions.pdf> [Žiūrėta 2018 05 02];

⁴⁷ Ten pat.

⁴⁸ Mohammed Naruzzaman, „Liberal Institutionalism and International Cooperation after 11 September 2001“. *International Studies*, Vol 45, Issue 3, 2008, 194.

< <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/002088170904500302>> [Žiūrėta 2018 05 01];

⁴⁹ Ten pat;

⁵⁰ Ten pat, 195;

⁵¹ Ten pat;

⁵² Ten pat, 195-196;

prigimties problemą bei sumažinti jos neigiamus efektus, skatina toliau analizuoti institucinio liberalizmo veikimo sąlygas.

1.2.1. Liberalaus institucionalizmo sąsajos su atsakomybės ginti doktrina

„Liberalizmui svarbiausia individo laisvė. Priešingai nuo realistų, kurie tarptautinių santykių veikėjais laiko tik valstybes, liberalai individą taip pat laiko svarbiu veikėju tarptautiniuose santykiuose tiek teigiama, tiek neigiama prasme. Teigiama prasme – per prekybą ir komercinių santykių plėtojimą individas turi didelę įtaką tarptautiniams santykiams, neigiama prasme – karo padėtis tarptautinėje sistemoje kelia grėsmę individui namie, t. y. liberalioje valstybėje. Todėl liberalizmas nėra fundamentaliai apie tai kaip įgyti galios, siekiant apsisaugoti nuo anarchinės sistemos padarinių, kiek apie tai, kaip apsaugoti laisvę namie skatinant individo laisvę užjūry“⁵³. Individo laisvė pabrėžiama ir liberalaus insitucionalizmo atstovų. „Institucinio liberalizmo socialinis tikslas yra skatinti žmonių saugumą, žmonių gerovę per racionalesnio, labiau klestinčio ir laisvesnio pasaulio siekimą. Institucinis liberalizmas pateisina valdžios panaudojimą kuriant institucijas, remiantis šia socialinio tikslo koncepcija“. Robert Koehane teigimu, „žmonės turėtų valdyti, bet tai daryti turėtų per institucijas“⁵⁴. Institucijos reikalingos tam, kad valdydami žmonės save kontroliuotų, per sukurtų institucijų taisykles būtų galima išvengti blogų lyderių ar pasikarščiavimo momentu tų lyderių padarytų klaidų⁵⁵. Koehane teigimu, institucinio liberalizmo atstovai tiki, jog „galia turi būti panaudojama liberalių vertybių labui, bet su sąlyga, jog ji bus naudojama atsargiai ir susilaikant“⁵⁶.

Tai lemia, jog institucinis liberalizmas yra neatsiejamas nuo moralizmo. „Moralizmas yra endemiškas liberalizmui ir atspindi vieną iš jo stipriųjų pusių: sukurti aplinką, kurioje socialiniai judėjimai, kurdami vertybes, o ne materialines vertes, gali klestėti“⁵⁷. Robert Koehane teigimu, atsakomybės ginti doktrina yra geras moralizmo pavyzdys, kadangi moraliniai įsitikinimai (žmonės turi būti apginti nuo smurto) nurodo, kokių politinių veiksmų reikia imtis⁵⁸, tačiau dažnai, ypač realizmo atstovų, Robert Koehane teigimu, moralizmo argumentas naudojamas neteisingai (juo argumentuojami asmeniniai interesai). Pavyzdžiui, teigiama, jog praktikoje „net ir Šaltojo karo

⁵³ David P. Fidler, „Caught Between Traditions: The Security Council in Philosophical Conundrum“. *Articles by Maurer Faculty*, 1996, 413.

<<https://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.lt/&httpsredir=1&article=1745&context=facpub>> [Žiūrėta 2018 04 25];

⁵⁴ Robert O. Koehane, „Twenty Years of Institutional Liberalism“. *International Relations*, 26(2), 2012, 126. <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0047117812438451>> [Žiūrėta 2018 04 25];

⁵⁵ Ten pat;

⁵⁶ Ten pat, 127;

⁵⁷ Ten pat, 131;

⁵⁸ Ten pat, 130;

metu JAV ir Sovietų Sąjunga turėjo tendenciją paslėpti savo pozicijas po universaliais principais, kuriuos buvo įsipareigojusios gerbti. Sovietų manija įtraukti valstybės – prieš nuostatą į Jungtinių Tautų Chartiją, Maskvos nuolatinės šnekos apie neo-nacių pavojų Vokietijoje, taip pat jos kampanijos prieš tokias šalis kaip Ispanija ir Argentina buvo naudingos propagandai ir vidaus politikai, bet taip pat atspindėjo Sovietų Sąjungos siekį įteisinti savo užsienio politikos kryptis ir tikslus, apgobiant jas karo meto vaizdiniu apie kovą prieš ašies valstybes ir jų atstovaujamą blogį. Kitoje pusėje valstybės sekretoriaus John Foster pasisakymai apie neutralizmo politikos amoralumą, per kuriuos pasireiškėdavo jo grynas anti-komunizmas, buvo argumentuojami tuo, jog Jungtinės Tautos yra tam tikrų universalių principų, įkūnytų Chartijoje, įsikūnijimas, tad šių principų pažeidimas buvo lygus pačios Chartijos pažeidimui⁵⁹.

Kalbant apie atsakomybės ginti normos sąsają su liberalizmu ir moralizmu, svarbu paminėti, jog liberalų požiūriu, „valstybės tikslas turėtų būti ne priversti piliečius priimti tam tikrą požiūrį į gėrį, bet vietoje to apsaugoti piliečių vienodas galimybes gyventi remiantis savo asmeniniu požiūriu“⁶⁰. Perkeliant šį požiūrį iš vidaus politikos į tarptautinę, galima teigti, jog pareiga ginti kitos šalies piliečius nuo žmogaus teisių pažeidimų ir žiauraus elgesio atsiranda iš moralinės pareigos apie taikas yra teisinga ir neteisinga. Šiuo atveju - „ginti nekaltus nuo nepateisinamo žiaurumo“⁶¹.

Šis požiūris glaudžiai siejasi su atsakomybės ginti doktrina, pagal kurią „individualios valstybės turi pirminę atsakomybę ginti piliečius, o tarptautinė visuomenė turi antrinę atsakomybę užtikrinti piliečių apsaugą užkertant kelią ir operatyviai reguojant į genocidą, karo nusikaltimus, etninį valymą ir nusikaltimus prieš žmogiškumą“⁶². Tad jei valstybė nevykdo pirminės savo pareigos užtikrinti savo piliečių saugumą, tarptautinė visuomenė turi pareigą tai užtikrinti. Kaip jau buvo minėta, šiam atsakomybės ginti principui tarptautinė bendruomenė įsipareigojo 2005 metais.

Taigi, siejant atsakomybės ginti doktriną su liberaliu institucionalizmu, galima teigti, jog remiantis liberalaus institucionalizmo prieiga, Jungtinių Tautų Organizacijos nustatyti institucijos veikimo rėmai ir Saugumo Tarybos veikimo principai turėtų skatinti šalis bendradarbiauti. Iš to išeina, jog, atsižvelgus į 2005 metų priimta Jungtinių Tautų šalių narių įsipareigojimą atsakomybės

⁵⁹ John Van Oudenaren, „Effectiveness and Ineffectiveness of the UN Security Council in the Last Twenty Years: A US Perspective“. *Instituto Affari Internazionali*, 2009, 13.

<<http://www.iai.it/sites/default/files/iai0930.pdf>> [Žiūrėta 2018 04 25];

⁶⁰Thaddeus Metz, „How to Reconcile Liberal Politics with Retributive Punishment“. *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 27, No. 4. 2007, 683.

< <https://academic.oup.com/ojls/article/27/4/683/1460030>> [Žiūrėta 2018 04 25];

⁶¹ Ten pat,p. 684;

⁶²Catherine Powell, „Libya: a Multilateral Constitutional Moment“. *The American Journal of International Law*, Vol. 106, No. 2 (April 2012), 99.

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/10.5305/amerjintlaw.106.2.0298.pdf?refreqid=search%3A9ca44ba6b2b5b74b50fb6ca1079fd82>> [Žiūrėta 2018 05 08];

ginti principui, teoriškai Jungtinių Tautų instituciniai rėmai turėtų skatinti Saugumo Tarybos įsikišimą į pilietinius konfliktus dėl institucijų skatinimo bendradarbiauti per institucijos sukurtų taisyklių laikymąsi (taisyklės šiuo atveju – atsakomybės ginti doktrinos pripažinimas).

Tačiau praktikoje egzistuojantys pavyzdžiai, kaip jau minėta, rodo, kad bendradarbiavimas vyksta ne visada. Kokios sąlygos jam reikalingos?

1.2.2. Bendradarbiavimo sąlygos pagal liberalų institucionalizmą

Liberalaus institucionalizmo prieiga laiko, jog institucijos turi įtakos šalių preferencijoms ir veiksams, tačiau, nors turi galimybę skatinti šalis dirbti kartu ir siekti bendrų interesų, savaime jos nesukuria efektyvaus bendradarbiavimo. Nors literatūroje nėra išskirta konkrečių sąlygų ir aplinkybių, kurios lemia sėkmingą bendradarbiavimą, remiantis šiame skyriuje aptartomis liberalaus institucionalizmo teorinėmis prielaidomis, tolimesnei analizei galima išskirti šiuos veiksnius, kurie yra reikalingi bendradarbiavimui tarp šalių sukurti sukurti:

1. Liberalus institucionalizmas laiko šalis „racionaliais egoistais“, kurie veikia anarchinėje sistemoje, kurioje nėra kam hierarchiškai užtikrinti susitarimų laikymąsi, todėl bendradarbiavimas įvyksta tik tuomet, kuomet šalys turi jas bendradarbiauti motyvuojančių interesų⁶³. Bet kokių racionalių veikėjų pagrindinis tikslas yra maksimizuoti savo pelną, todėl galima teigti, jog institucijų formate „šalys tampa pasiryžusios bendradarbiauti, kuomet institucijos (taisyklės ir praktikos, kurios apibūdina dalyvių roles, apibrėžia jų veiksmų galimybes ir formuoja dalyvaujančių šalių lūkesčius) yra matomos kaip naudingos“⁶⁴. Dėl to, jei šalis nebendradarbiavimą konkrečiu atveju suvoks kaip nenaudingą, liberalaus institucionalizmo požiūriu, bendradarbiavimas neįvyks

Dėl šios priežasties kaip vieną būtinų sąlygų šalių bendradarbiavimui tolimesnei analizei galima išskirti: **veikėjų suvokimas, jog bendradarbiavimas yra naudingesnis už nebendradarbiavimą.**

2. Liberalaus institucionalizmo atstovų nuomone, šalių bendradarbiavimo per institucijas efektyvumui didelę įtaką taip pat turi ir pasitikėjimas tarp institucijoje veikiančių šalių. Kuomet šalys turi įtarimų dėl tikrų partnerių intencijų, joms nėra visiškai žinomi institucijoje veikiančių partnerių interesai bei nėra abipusio pasitikėjimo - bendradarbiavimą pasiekti daug sunkiau⁶⁵. Šalys,

⁶³ Robert O. Keohane ir Lisa L. Martin, „The Promise of Institutional Theory”. *International Security*, Vol. 20, No. 1, 1995, 39.

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/2539214.pdf?refreqid=excelsior%3A81d63d5ba215c98994ef99363c9cc3d1>> [Žiūrėta 2018 04 30];

⁶⁴ Nuruzzaman, 194;

⁶⁵ Nuruzzaman, 198;

turėdamos įtarimą, jog kita šalis gali sukčiauti, nebus linkusios eiti į kompromisą – kalinio dilemos prielaidos galioja ir šalių bendradarbiavimo institucijose atveju.

Dėl šios priežasties galima teigti, jog bendradarbiavimui pasiekti būtinas **pasitikėjimas tarp veikėjų**.

3. Stabili, tarptautinio saugumo aplinka sudaro palankesnes galimybes šalių bendradarbiavimui per tarptautines institucijas, o priešinga situacija, liberalaus institucionalizmo teoretikų teigimu, šalis stumia toliau nuo bendradarbiavimo⁶⁶.

Dėl šios priežasties šiame darbe kaip reikšmingas veikėjų bendradarbiavimo efektyvumui veiksnys bus išskiriamas **regiono saugumo aplinkos stabilumas**.

Taigi apibendrinant galima teigti, jog sėkmingam šalių bendradarbiavimui būtinos šios sąlygos:

- Bendradarbiavimą veikėjai laiko naudingesniu už nebendradarbiavimą;
- Egzistuoja tarpusavio pasitikėjimas tarp veikėjų;
- Regiono saugumo aplinka yra stabili

Remiantis šiomis sąlygomis, galima išskirti priklausomą ir nepriklausomus tyrimo kintamuosius,

Priklausomas kintamasis: *Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos nuolatinių narių susitarimas dėl jėgos naudojimo.*

Nepriklausomi kintamieji:

1. Veikėjų interesai šalyje.

Siekiant išsiaiškinti, ar atvejis atitinka liberalaus institucionalizmo prielaidą, jog šalių bendradarbiavimui būtina, jog veikėjai bendradarbiavimą laikytų naudingesniu už nebendradarbiavimą, bus siekiama atskleisti veikėjų ekonominius ir dvišalio bendradarbiavimo su konkrečiu atveju analizuojama šalimi interesus ir remiantis jais pagrįsti, kodėl bendradarbiavimas arba nebendradarbiavimas veikėjui būtų naudingesnis.

2. Veikėjų tarpusavio santykiai/pasitikėjimo tarp veikėjų lygis analizuojamo atvejo metu.

Siekiant išsiaiškinti, ar atvejis atitinka liberalaus institucionalizmo prielaidą, jog šalių bendradarbiavimui būtinas pasitikėjimas tarp valstybių, bus analizuojami JAV ir Rusijos dvišalių santykių tendencijos analizuojamo atvejo metu.

3. Regiono saugumo aplinka

⁶⁶ Nuruzzaman, 198;

Siekiant išsiaiškinti, ar atvejais atitinka liberalaus institucionalizmo prielaidą, jog šalių bendradarbiavimui būtina stabili tarptautinė saugumo aplinka, bus analizuojama atitinkamo regiono saugumo aplinkos dinamika, aiškinamasi, koks atitinkame regione buvo svarbiausių partnerių požiūris į galimą Saugumo Tarybos sankcionuotą intervenciją.

Remiantis šiais kintamaisiais šio darbo empirinėje dalyje bus analizuojami Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sprendimo naudoti jėgą Libijos pilietiniame konflikte 2011 metų vasarį ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos nesėkmingos rezoliucijos dėl Sirijos konflikto 2011 metų pabaigoje – 2012 metų pradžioje atvejais, siekiant nustatyti, kurie veiksniai turi įtakos liberalaus institucionalizmo veikimui praktikoje.

2. Libijos atvejo analizė

2.1. Libijos konflikto kontekstas

2011 metų vasario mėnesį artimuosius rytus ir vidurio Afriką apėmęs Arabų pavasaris pasiekė Libiją – protestuodami žmogaus teisių advokato Fethi Tarbel suėmimą, žmonės išėjo į gatves, reikalaudami tuometinio Libijos ministro pirmininko Muammar al – Gaddafi (toliau Gaddafi), kuris šalį valdė 42 metus, režimo pasitraukimo ir politinių kalinių paleidimo. Šie neramumai intensyvėjo ir kėlėsi į kitus Libijos miestus, priešpriešos neapsikentęs režimas neramumams raminti ėmė naudoti vis agresyvesnes priemones – nuo guminių kulku ir vandens patrankų buvo pereita prie tankų ir oro artilerijos. Režimas nutraukė bet kokias galimybes šalies gyventojams naudotis komunikacijos priemonėmis, buvo atjungtas visiems arabų pavasario judėjimams didelę įtaką padaręs interneto ryšys, kurio pagalba protestuotojai viešindavo režimo padarytus žmogaus teisių pažeidimus. Tapo aišku, jog nėra galimybių, jog Muammar al – Gaddafi pasitrauks taikiai, ypač kai atviru tekstu imta grasinti tolimesniu jėgos naudojimu valdžios išlaikymui.

Tarptautinė bendruomenė iš karto pasmerkė tokį režimo smurtą prieš gyventojus, tačiau imtis griežtesnių veiksmų ar inicijuoti sankcijų taikymą negalėjo, kol iš Libijos nebuvo evakuoti tuo metu šalyje dirbę užsienio šalių diplomatinio korpuso personalas ir kiti pareigūnai. Kuomet tai buvo įvykdyta, Saugumo Taryba Libijai įvedė sankcijas – draudimą keliauti diktatoriaus šeimai ir su juo

susijusiems asmenims, embargą ginklams, diktatoriaus šeimos lėšų įšaldymą. Vien JAV paskelbė, jog išaldė 30 milijardų dolerių vertės diktatoriaus šeimos turto⁶⁷.

2011 metų kovo 17 dieną, Saugumo Taryba priėmė rezoliuciją dėl neskraidymo zonos virš Libijos įvedimo. Rezoliucijoje taip pat numatyta imtis visų reikalingų priemonių civilių apsaugai⁶⁸. Ši rezoliucija, priimta remiantis atsakomybės ginti doktrina bei Jungtinių Tautų Chartijos 42 straipsniu Saugumo Tarybai suteiktomis kompetencijomis iš esmės reiškė Saugumo Tarybos leidimą be kitų priemonių naudoti ir jėgą situacijos Libijoje išsprendimui. Tai suteikė mandatą Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijai (toliau NATO) veikti tarptautinės bendruomenės vardu ir vykdyti karinę intervenciją į Libiją. Kovo 19 d. (praėjus dėvimės dienoms po rezoliucijos priėmimo) NATO šalių (prancūzų, JK, JAV) karinės pajėgos pradėjo operaciją „Odisėjos aušra“ (*Odyssey Dawn*) – NATO sudavė oro smūgius Libijoje⁶⁹.

Sajungininkų intervencija truko kiek daugiau nei pusę metų. Spalio 20 d. Gaddafi buvo sugautas sukilėlių ir nužudytas savo gimtajame mieste Sirte. Spalio 23 dieną, sukilėliai (NTC) skelbia pergalę ir Libijos oficialų išlaisvinimą⁷⁰.

Jėgos panaudojimas Libijos atveju iš pradžių buvo laikytas sėkme ir pamatais tolimesniam jėgos naudojimui, remiantis atsakomybės ginti doktrina. 2011 metų kovo 28 d. tuometinis JAV prezidentas Barakas Obama Džordžtauno universitete perskaitė kalbą Libijos klausimu, kurioje buvo apibūdinta dalis „Obamos doktrinos“ principų⁷¹. „Per šią kalbą B. Obama sakė, kad Amerika privalo sustabdyti genocido sukūrimą Libijos mieste Benghazi (Principas 1). Tačiau tuo pat metu, jo teigimu, kai amerikiečių saugumui nėra tiesioginės grėsmės, tačiau veiksmai gali būti pateisinami, pavyzdžiui, genocido atveju, JAV veiks tik su sąlyga, kad ji neveikia viena (Principas 2)⁷².

Vis dėlto, nors Libijos atveju Saugumo Taryba nusprendė įsikišti, po intervencijos situacija šalyje netapo stabili. Nors iš pradžių tikėtasi, jog ši intervencija bus pavyzdys intervencijoms ateityje, kadangi manyta, jog konfliktas sėkmingai išspręstas be NATO šalių aukų bei išvengiant Gaddafi režimo sukeltos humanitarinės katastrofos, šiuo metu ši intervencija vertinama priešingai.

Vietoje tikėtasi demokratinėmis vertybėmis grįsto valstybės vystymosi, Libija šiuo metu yra laikoma žlugusia valstybe. Dėl spartaus ekonomikos kritimo, itin suprastėjo Libijos piliečių

⁶⁷ Helene Cooper, „U.S. Freezes a Record \$30 Billion in Libyan Assets“. *The New York Times*, 2011. <<https://www.nytimes.com/2011/03/01/world/africa/01assets.html?mtrref=www.google.lt&gwh=61A98330AAFE3D5F24321EB86231B65A&gwt=pay>> [Žiūrėta 2018 05 05];

⁶⁸ CNN, „A timeline of the conflict in Libya“. *CNN*, 2011. <<http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/08/18/libya.timeline/index.html>> [Žiūrėta 2018 05 02];

⁶⁹ Erin Naele, „Timeline: How Libya's Revolution Came Undone“. *Atlantic Council*, 2018. <<http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/timeline-how-libya-s-revolution-came-undone>> [Žiūrėta 2018 05 07];

⁷⁰ CNN, „A timeline of the conflict in Libya“;

⁷¹ Helene Cooper ir Steven Lee Myers, „U.S. Tactics in Libya May Be a Model for Other Efforts“. *The New York Times*, 2011. <<http://www.nytimes.com/2011/08/29/world/africa/29diplo.html>> [Žiūrėta 2018 04 03];

⁷² Ten pat

gyvenimo kokybė, krito šalies pajamos iš gamtinių resursų. Negana to Libijoje šiuo metu glaudžiasi ir teroristinės organizacijos – tiek Al Qaeda, tiek Islamo valstybė⁷³. Tai ypač skaudu amerikiečiams, turint omenyje jų skaudžią teroristinių išpuolių patirtį. Dažnai šios intervencijos pagrindine nesėkmės priežastimi (net ir Barako Obamos teigimu) įvardijama intervencijos vykdymas neturint konkretaus plano, ką daryti sunaikinus režimą⁷⁴. Nors Gaddafi režimas buvo sunaikintas pakankamai greitai, šalis, neturinti pilietinės tradicijos, be sąjungininkų pagalbos atkuriant taiką pati nesugebėjo stabilizuoti situacijos. Prezidento Barako Obamos žodžiais: „Mes įvykdėme šį planą tiek gerai, kiek galėjau tikėtis: mes gavome Jungtinių Tautų mandatą, sukūrėme koaliciją, plano įvykdymas kainavo vieną milijardą JAV dolerių, o tokia suma, kuomet tai karinė operacija, yra labai maža. Mes išvengėme didelės skalės civilių aukų, mes užkirtome kelią išsitęsiam ir kruvinam pilietiniam konfliktui. Ir nepaisant viso to, Libija vis tiek yra betvarkė“⁷⁵.

Nors intervencija į Libiją nedavė laukiamų rezultatų, šio darbo kontekste šis atvejis išskirtinis tuo, jog Saugumo Tarybos nuolatinės narės priėmė sprendimą dėl jėgos naudojimo – t.y. bendradarbiavimo - siekdamas, kaip nurodyta Saugumo Tarybos rezoliucijoje 1973, apsaugoti piliečių populiaciją Libijoje nuo jų pačių valdžios, kurios išpuoliai prieš piliečius gali būti prilyginami nusikaltimams prieš žmogiškumą⁷⁶. Kaip jau minėta, darbe priimta rezoliucija dėl jėgos naudojimo laikoma bendradarbiavimu, kadangi nei viena nuolatinė Saugumo Tarybos narė nevetavo rezoliucijos Libijos klausimu ir susitarė dėl bendrų veiksmų.

Be to, Libijos atvejis buvo pirmas kartas, kuomet „Saugumo Taryba autorizavo jėgos naudojimą žmonių apsaugos tikslais prieš iš esmės funkcionuojančių valstybę“⁷⁷ remiantis 2005 metais Jungtinėse Tautose patvirtinta atsakomybės ginti doktrina. JAV prezidento Barako Obamos teigimu intervencijos į Libiją tikslas buvo „išsaugoti taikų, už demokratiją kovojančių protestuotojų, kurie tapo Libijos diktatoriaus Gaddafi taikiniu, gyvybes“⁷⁸.

⁷³ Alan J. Kuperman, „Obama’s Libya Debacle: How a Well-Meaning Intervention Ended in Failure”. *Foreign Affairs*, 2015. <<https://www.foreignaffairs.com/articles/libya/obamas-libya-debacle>> [Žiūrėta 2018 05 07];

⁷⁴ Dominic Terney, „The Legacy of Obama’s ‘Worst mistake’”. *The Atlantic*, 2016. <<https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/04/obamas-worst-mistake-libya/478461/>> [Žiūrėta 2018 04 26];

⁷⁵ Priyanka Boghani, „What Will Interventions Look Like After Libya?“. *Frontline*, 2016. <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/what-will-interventions-look-like-after-libya/>> [Žiūrėta 2018 04 26];

⁷⁶ United Nations, „Security Council Approves ‘No-Fly Zone’ over Libya, Authorizing ‘All Necessary Measures’ to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions“. *United Nations*, 2011. <<https://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>> [Žiūrėta 2018 03 26];

⁷⁷ Alex J. Bellamy ir Paul D. Williams, „The New Politics of Protection? Côte D'Ivoire, Libya and the Responsibility to Protect.” *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol. 87, no. 4, 2011, 825.

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/20869761.pdf?refreqid=excelsior%3A63ba084113f3a1914465212f050f8768>> [Žiūrėta 2018 05 11];

⁷⁸ Kuperman;

Atsižvelgus į tai, jog, kaip jau minėta darbo problemoje, susitarimas dėl bendrų veiksmų nebuvo pasiektas labai panašiu Sirijos konflikto atveju, toliau darbe analizuojant teorinėje darbo dalyje išskirtus nepriklausomus kintamuosius, bus ieškoma, kas lėmė Libijos atvejo unikalumą.

2.2. Veikėjų interesai Libijos konflikto atveju

2.2.1. JAV interesai Libijoje

Kalbant apie JAV ir Libijos dvišalį bendradarbiavimą akivaizdu, jog santykiai tarp šalių buvo įtemti nuo pat Gaddafi valdymo Libijoje pradžios, kadangi Gaddafi vos perėmęs šalies vairą siekė sumažinti JAV įtaką šalyje, kuri iki tol buvo gana didelė⁷⁹. 1970-1980 metais sklاندė kalbos apie Libijos ryšius ir paramą tarptautinių teroristų veikloms, kalbėta apie Libijoje rengiamus teroristų apmokymu ir panašiai. Tai itin komplikavo situaciją. Dar 1981 metais JAV prezidentas Reiganas uždarė Libijos ambasadą Vašingtone dėl Gaddafi paramos tarptautiniam terorizmui⁸⁰. Tiesa, šalių prekyba naftos produktais tebesitęsė, nors politinė atmosfera gerokai kaito, Libijai beveik 20 metų buvo taikomos tarptautinės sankcijos, siekiant sumažinti Gaddafi režimo sąsajas su terorizmu ir panašiai.

2003 metais situacija buvo pradėjusi gerėti, kadangi Gaddafi buvo vienas pirmųjų Arabų pasaulio lyderių, pasmerkusių 2001 metų rugsėjo 11 dienos atakas, be to, tarptautinei bendruomenei įsipareigojo imtis vidinių šalies reformų, atsisakyti masinio naikinimo ginklo kūrimo programų. Mainais Libija tikėjosi panaikinti užsitęsusią tarptautinę izoliaciją bei sėkmingai ekonomiškai vystytis dėka Libijos turimų energetinių resursų pardavimo laisvoje rinkoje⁸¹. Kitos, galbūt net svarbesnės šio politikos krypties pokyčio priežastys buvo Gaddafi palankių šalių (Rusijos, Rumunijos, Vengrijos) silpnėjimas po Šaltojo karo pabaigos bei Islamo fundamentalistų iškilimas vidurio rytuose, dėl kurio Libijoje padaugėjo teroristinių išpuolių⁸². Libijai priartėjus prie vakarų

⁷⁹ Youssef M. Sawani, „The United States and Libya: Turbulent History and Uncertain Future”. *E-International Relations*, 2014. <<https://www.e-ir.info/2014/12/27/the-united-states-and-libya-turbulent-history-and-uncertain-future>> [Žiūrėta 2018 04 26];

⁸⁰ Edward Schumacher, „The United States and Libya“. *Foreign Affairs*, Winter 1986/87 Issue, 1986. <<https://www.foreignaffairs.com/articles/libya/1986-12-01/united-states-and-libya>> [Žiūrėta 2018 04 27];

⁸¹ Daniel Williams, „Possible Opening to West Stirs Hope in Libya“. *The Washington Post*, 2003. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2003/12/27/possible-opening-to-west-stirs-hope-in-libya/31e8a77d-0e8c-41d6-986d-40a0cef9d114/?utm_term=.f1c3a9926f46> [Žiūrėta 2018 04 27];

⁸² Ten pat;

pasaulio, prezidento Džordžo Bušo administracija panaikino Libijai taikytas sankcijas⁸³. Po šio atšilimo JAV ir Libijos santykiai buvo daugmaž stabilūs iki pat 2011 metais Libijoje prasidėjusių protestų.

Dvišalių santykių atšilimo laikotarpiu Libija tapo JAV svarbiu partneriu kovoje prieš tarptautinį terorizmą. Po rugsėjo 11 išpuolio Džordžo Bušo administracija „slapta kreipėsi į Libijos žvalgybą, siekiant bendradarbiauti <...>. Libijos pareigūnai su malonumu identifikuodavo, sulaukydavo ir kankindavo Libijos gyventojus, kurie kontaktavo su Al-Qaeda CŽV prašymu“⁸⁴. Dėl šios priežasties, nors ir autokratinį režimą valdantis lyderis, Gaddafi, atsižvelgus į jo priešpriešą su ekstremistinio islamo išpažinėjais, nebuvo pats blogiausias JAV partneris Arabų pasaulyje.

Dėl to, remiantis iki 2011 metų buvusia dvišalių santykių situacijai ir JAV bei Libijos bendradarbiavimui terorizmo prevencijos klausimais, nebūtų galima teigti, jog JAV santykiuose su Libija turėjo išankstinį interesą sunaikinti Gaddafi režimą.

Tad kokie kiti JAV interesai galėjo skatinti palaikyti Saugumo Tarybos sprendimą įsikišti į Libijos konfliktą?

Ankstesnio JAV ambasadoriaus Jungtinėse Tautose John Bolton teigimu, Gaddafi niekada negavo deramo atlygio už praeityje įvykdytus teroristinius išpuolius prieš JAV piliečius (1988 metais Gaddafi užsakė skrydžio Pan Am Flight susprogdinimą, lėktuve tuo metu buvo 189 amerikiečiai⁸⁵), be to, Gaddafi pergalė arba užsitęsęs civilinis karas gali pavesti Libiją teroristų prieglauda⁸⁶. Trečias ambasadoriaus išskirtas JAV interesas Libijoje – masinio naikinimo ginklo programa. Jo manymu, po protestų valdžioje išlikęs diktatorius galėjo grįžti prieš šios programos atnaujinimo, be to, Libija dar tebeturi šio ginklo kūrimui reikalingų atsargų tad šiuo atžvilgiu tebėra pavojinga⁸⁷.

2010 metais patvirtintoje Nacionalinėje JAV saugumo strategijoje numatytas esminis dėmesys kovai su terorizmu – „šalis pasiruošusi šiai kovai naudoti visus nacionalinės galios elementus –

⁸³ Peter Finn, „The rise and fall of Libyan leader Moammar Gaddafi”. *The Washington Post*, 2011. <https://www.washingtonpost.com/world/national-security/the-rise-and-fall-of-libyan-leader-moammar-gaddafi/2011/02/21/gIQA32NsdJ_story.html?utm_term=.847129f03eed> [Žiūrėta 2018 04 27];

⁸⁴ Mark Ensalaco, „Our disturbing relationship with Gaddafi“. *Reuters*, 2011. <<http://blogs.reuters.com/great-debate/2011/08/23/our-disturbing-relationship-with-gaddafi/>> [Žiūrėta 2018 04 27];

⁸⁵ Sara Obeidat, „Muammar Qaddafi and Libya’s Legacy of Terrorism”. *Frontline*, 2015. <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/muammar-qaddafi-and-libyas-legacy-of-terrorism/>> [Žiūrėta 2018 04 29];

⁸⁶ Daniel Halper, „America’s Interests in Libya”. *The Weekly Standard*, 2011. <<https://www.weeklystandard.com/daniel-halper/americas-interests-in-libya>> [Žiūrėta 2018 04 29];

⁸⁷ Arms Control Association, “Chronology of Libya’s Disarmament and Relations with the United States”. *Arms Control Association*, 2018. <<https://www.armscontrol.org/factsheets/LibyaChronology>> [Žiūrėta 2018 04 19];

kariuomenę, teisėsaugą, minkštąją galią⁸⁸ (*soft power*). Strategijoje taip pat minima, jog „Amerikos žmonėms nėra didesnės grėsmės už masinio naikinimo ginklus, ypač už pavojų, kurį kelia smurtinių ekstremistų pastangos įgyti atominį ginklą ir jo plitimas į kitas valstybes“⁸⁹. Strategijoje teigiama, jog JAV turi „atsakomybę skatinti tarptautinį saugumą – ši atsakomybė atsiranda iš JAV įsipareigojimų sąjungininkam, pagrindinės rolės remiant teisingą ir tvarią tarptautinę tvarką, bei neprilygstamų karinių pajėgumų“⁹⁰.

Taigi, remiantis JAV saugumo strategija, galima manyti pagrindinis JAV interesas Libijoje Saugumo Tarybos rezoliucijos dėl veiksmų Libijoje priėmimo metu buvo užtikrinti stabilumą regione, siekiant, jog dėl politinio nestabilumo Libija netaptų dar vienu ekstremistinių organizacijų prieglobsčiu, o režimas negrįžtų prie masinio naikinimo ginklo kūrimo programos.

Dėl šių priežasčių, manytina, jog sprendimo dėl intervencijos į Libiją metu JAV buvo naudingiau bendradarbiauti.

2.2.2. Rusijos interesai Libijoje

Po šaltojo karo JAV pozicijoms stiprėjant vidurio rytuose, Libija ieškojo paramos Sovietų Sąjungos pusėje. Dar nuo šaltojo karo laikų Libija buvo viena iš svarbiausių Rusijos sunkiosios pramonės klientų, Gaddafi net buvo pasirašęs sutartis, kurių dėka apie tūkstantis Sovietų Sąjungos inžinierių ir kariuomenės rangovų turėjo atvykti į Libiją naujų ir modernių raketų bazių statyboms⁹¹.

Net ir atšilus Libijos ir vakarų santykiams, Libija ir Rusija palaikė dvišalius santykius. Tai liudija ir 2008 metų Gaddafi vizitas Rusijoje, kurio metu Libijos lyderis buvo susitikęs tiek su tuometiniu Rusijos Prezidentu Dmitrijumi Medvedevu, tiek su Ministru Pirmininku Vladimiru Putinu. Kaip teigia žiniasklaida, esminės diskusijos turėjo vykti „dėl ginklų pardavimo bei priėjimo Rusijos energijos kompanijoms prie projektų šiaurės Afrikos šalyje“⁹².

Rusija turėjo itin daug pragmatinių ekonominių interesų šalyje. Pavyzdžiui, per 2005 – 2010 metų laikotarpį Rusijos monopolinė valstybės valdoma dujų įmonė „Gazprom“ Libijoje buvo

⁸⁸ Peter Feaver, „Obama’s National Security Strategy: real change or just ‘Bush Lite?’“. *Foreign Policy*, 2010. <<http://foreignpolicy.com/2010/05/27/obamas-national-security-strategy-real-change-or-just-bush-lite/>> [Žiūrėta 2018 04 19];

⁸⁹ The White House, „National Security Strategy“. *The White House*, 2010, 4. <<http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf>> [Žiūrėta 2018 05 02];

⁹⁰ Ten pat, 17;

⁹¹ Federica Saini Fasanotti, „Russia and Libya: A brief history of an on-again-off-again friendship“. *Brookings*, 2016 09 01. <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2016/09/01/russia-and-libya-a-brief-history-of-an-on-again-off-again-friendship/>> [Žiūrėta 2018 04 26];

⁹² Reuters, „Libya’s Gaddafi pitches tent in Kremlin garden“. *Reuters*, 2008. <<https://in.reuters.com/article/idINIndia-36267220081101>> [Žiūrėta 2018 04 26];

investavusi per 200 mln. JAV dolerių energijos resursų žvalgymui Libijos teritorijoje⁹³. Be to, per ilgus bendradarbiavimo metus, Libija buvo stipriai įsiskolinusi Rusijai. 2008 metais ši skola siekė 4,6 mlrd. JAV dolerių, tačiau ši suma buvo nubraukta mainais į pasirašytus pelningus kontraktus tarp Libijos ir Rusijos⁹⁴. Pavyzdžiui, Rusijabuvo užsitikrinusi 3 mlrd. JAV dolerių vertės geležinkelio statybos projektą – visa tai, teigiama, buvo pasiekta Gaddafi sprendimais patvirtintų verslo sandorių dėka⁹⁵. Bendrai, Rusijos žiniasklaidoje teigta, jog dėl pasikeitusios Libijos valdžios, Rusija gali prarasti 10 mlrd. JAV dolerių vertės galimybių Rusijos verslui Libijoje⁹⁶.

Taigi, remiantis ekonominiais interesais galima teigti, jog Rusija turėjo būti suinteresuota Gaddafi režimo išlikimu. Žinoma, šiuos ekonominius interesus galima vertinti ir atsižvelgus į neramumų įtaką. Libijos pilietinis konfliktas šiaip ar taip grėsė Rusijos ekonominių interesų nukentėjimu, nes vykdyti suplanuotus projektus esant politiniam nestabilumui šalyje būtų buvę sudėtinga. Nors pilietinio konflikto metu Libijoje greičiausiai būtų padidėjęs ginklų poreikis, tebesitęsiantis Rusijos ginklų tiekimas režimui, kuris juos naudoja prieš savo piliečius, neabejotinai būtų susilaukęs griežto tarptautinės bendruomenės atsako. Tad gali susidaryti įspūdis, jog šioje situacijoje daug naudingesnė išeitis Rusijai buvo bendradarbiaujant su vakarų šalimis užsitikrinti vietą prie stalo Libijos politinio ir ekonominio atkūrimo procesuose, kadangi po karo Libijai tikrai bus reikalingas infrastruktūros atnaujinimas, o naftos ir dujų resursų paieškos Libijoje turi didžiulį potencialą⁹⁷ (Libijos žalios naftos atsargos didžiausios Afrikoje⁹⁸), kuriuos Rusija galėjo suvokti kaip naujas ekonomines galimybes šaliai.

Vis dėlto, atsižvelgus į ilgus Rusijos ir Gaddafi režimo bendradarbiavimo metus, balsavimo dėl intervencijos Libijoje metu nebuvo aišku, ar nuvertus Gaddafi režimą nauja Libijos valdžia žiūrės į Rusiją kaip į patikimą partnerį.

Dėl išvardintų priežasčių galime teigti, jog Rusija Libijoje turėjo svarių ekonominių interesų, kuriems buvo nenaudingas režimo pasikeitimas. Dėl šios priežasties galime teigti, jog sprendimo dėl intervencijos į Libiją metu, remiantis Rusijos interesais Libijoje, Rusijai buvo naudingiau nebendradarbiauti.

⁹³ Oil Price, „Russia Set to Lose Billions in Libya”. *Oil Price*, 2011.

<<https://oilprice.com/Geopolitics/Middle-East/Russia-Set-To-Lose-Billions-In-Libya.html>> [Žiūrėta 2018 05 02];

⁹⁴ Inna Lazareva, „Bear Trap: Russia’s Self-Defeating Foreign Policy in the Middle East”. *The Henry Jackson Society*, 2012, 9. <<http://henryjacksonsociety.org/wp-content/uploads/2012/07/HJS-Bear-Trap5.pdf>> [Žiūrėta 2018 04 27];

⁹⁵ Ten pat;

⁹⁶ Ten pat

⁹⁷ Federica Saini Fasanotti, „Russia and Libya: A brief history of an on-again-off again friendship”. *Brookings*, 2016. <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2016/09/01/russia-and-libya-a-brief-history-of-an-on-again-off-again-friendship/>> [Žiūrėta 2018 04 27];

⁹⁸ Lazareva, 9;

2.3. Veikėjų (JAV – Rusijos) dvišaliai santykiai ir tarpusavio pasitikėjimas analizuojamo atvejo metu

2008 metais po Rusijos intervencijos į Gruziją, JAV ir Rusijos dvišaliai santykiai pasiekė naujas žemumas – tuometinis JAV prezidentas Džordžas pasmerkė Rusijos sprendimą negerbti Gruzijos sienų ir palygino šį veiksma su 1968 metų Sovietų Sąjungos invazija į Čekoslovakiją⁹⁹. Tapo aišku, jog santykiai su Rusija taps iššūkiu naujam JAV prezidentui.

2008 metais išrinktam ir 2009 metais pareigas pradėjusiam eiti Barakui Obamai įsikūrus Baltuosiuose rūmuose pradėta kalbėti apie ankstesnio JAV prezidento Džordžo Bušo prezidentavimo metu buvusių itin įtemptų Rusijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų dvišalių santykių perkrovimą. Siekiant užtikrinti Rusiją dėl Jungtinių Amerikos Valstijų tikslų geranoriškumo, 2009 metais JAV viceprezidentas Joe Bidenas pasakė, jog Rusija ir JAV turėtų nuspausti „perkrovimo“ mygtuką, o po mėnesio JAV sekretorė Hillary Clinton Rusijos užsienio reikalų ministrui įteikė simbolinį mygtuką, ant kurio buvo parašyta „perkrovimas“¹⁰⁰.

Savo kalboje Maskvoje Obama ragino Rusiją „pamiršti Šaltąjį karą ir nustoti kištis į kaimyninių šalių reikalus<...> Amerikos ir Rusijos žmonėms reikia rasti abipusius interesus ir plėsti dialogą bei bendradarbiavimą, kuris gali padėti kurti pažangą“¹⁰¹.

Perkrovimo politika nebuvo vien skambi frazė – apie pasiektą pažangą dvišaliuose santykiuose liudija ir konkretūs pasiekimai: beprecedentis bendradarbiavimas su Rusija Afganistano klausimu, ypač per Northern Distribution Network (NDN) užtikrinant kariuomenės transportą bei mirtinų ir nemirtinų resursų gabenimą į ir iš Afganistano, kuomet Pakistanas darėsi vis sudėtingesniu partneriu; užtikrinta Rusijos parama Jungtinių Tautų rezoliucijai 1929 dėl griežtesnių sankcijų Iranui; Rusijos kontrakto parduoti oro gynybos sistemas Iranui atšaukimas; 123 Susitarimas, skirtas skatinti civilinį bendradarbiavimą branduolinėje srityje tarp šalių; dvišalės Prezidentinės komisijos įkūrimas bei Rusijos narystė Pasaulio prekybos organizacijoje po 19 metų derybų¹⁰². Rusijos susilaikymas nuo veto teisės panaudojimo balsavimo Saugumo Taryboje dėl

⁹⁹ Steven Lee Myers, „Bush, Sending Aid, Demands That Moscow Withdraw”. *The New York Times*, 2008. <<https://www.nytimes.com/2008/08/14/world/europe/14georgia.html>> [Žiūrėta 2018 04 27];

¹⁰⁰ Mikhail Zygar, „The Russian Reset that Never Was”. *Foreign Policy*, 2016. <<http://foreignpolicy.com/2016/12/09/the-russian-reset-that-never-was-putin-obama-medvedev-libya-mikhail-zygar-all-the-kremlin-men/>> [Žiūrėta 2018 04 26];

¹⁰¹ The Guardian „Barack Obama calls for ‘reset’ in US-Russia relations”. *The Guardian*, 2009. <<https://www.theguardian.com/world/2009/jul/07/barack-obama-russia-moscow-speech>> [Žiūrėta 2018 04 27];

¹⁰² Angela Stent, „U.S. – Russia Relations in the Second Obama Administration”. *Brookings*, 2012. <<https://www.brookings.edu/articles/u-s-russia-relations-in-the-second-obama-administration/>> [Žiūrėta 2018 04 15];

rezoliucijos Libijos klausimu taip pat būtų galima laikyti JAV santykių su Rusija perkrovimo politikos sėkme.

Be to, iš Dimitrijaus Medvejevo prezidentavimo metu nutekinto dokumento matyti, jog 2010 metais Rusijos užsienio reikalų ministerijoje rimtai svarstyta apie Rusijos užsienio politikos prioritetų persvarstymą ir aktyvesnės bendradarbiavimo su JAV ir Europos Sąjunga krypties pasirinkimą¹⁰³. Svarbu paminėti, jog Medvedejevas nuolatos akcentuodavo Rusijos ekonominę ir technologinę modernizaciją kaip pagrindinį jo prezidentavimo kadencijos prioritetą¹⁰⁴. Dėl šios priežasties galima teigti, jog Rusija buvo suinteresuota konstruktyvių santykių su JAV plėtra, siekiant vakarų šalių palaikymo Rusijos modernizavimo procesuose¹⁰⁵.

Dvišalių santykių gerėjimui ir pasitikėjimo tarp šalių stiprėjimui buvo svarbu ir tai, jog Rusijos įvaizdis tarptautinėje arenoje gerėjo, ypač įstojus į Pasaulio prekybos organizaciją. Tuo metu pastebėtas net Rusijos teikiamos paramos užsienio šalims augimas¹⁰⁶, kas taip pat stiprino Rusijos kaip partneriškos valstybės reputaciją.

Remiantis tuo, kas išdėstyta, galima teigti, jog dėl perkrovimo politikos Libijos rezoliucijos metu pasitikėjimo lygis tarp Rusijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų buvo tam tikrame pakilime, ypač lyginant su dugnu į kurį buvo atsimušta dvišaliuose santykiuose Rusijos – Gruzijos karo metu. Kad ir daug realios politinės reikšmės neturėjęs susitarimas dėl ginklų mažinimo ar Dimitrijaus Medvedejevo prezidentavimo metu kitosios dvišalių santykių su JAV politikos gairės signalizavo tam tikrą atšilimą, kuris baigėsi Vladimirui Putinui grįžtant į valdžią.

2.4. Tarptautinė saugumo aplinka regione

Kaip minėta teorinėje darbo dalyje, viena iš sąlygų, skatinančių liberalaus insitucionalizmo veikimą – saugumo aplinka. Galima teigti, jog laikotarpis nuo 2008 metų Rusijos – Gruzijos karo iki 2010 metų gruodį prasidėjusio arabų pavasario tarptautinėje sistemoje buvo ganėtinai stabilus.

2010-2011 metais JAV po užsitęsusio karo buvo baiginėjanti išvesti savo karius iš Irako¹⁰⁷.

¹⁰³ Fred Weir, „Leaked Russian document: Could Medvedev era tilt more pro-West?“. *The Christian Science Monitor*, 2010. <<https://www.csmonitor.com/World/Europe/2010/0513/Leaked-Russian-document-Could-Medvedev-era-tilt-more-pro-West>> [Žiūrėta 2018 04 15];

¹⁰⁴ Ten pat;

¹⁰⁵ Matthew Rojansky, „Medvedev Meets With Obama on Modernization Plan, Arms Control“. *Carnegie*, 2010. <<https://carnegieendowment.org/2010/06/24/medvedev-meets-with-obama-on-modernization-plan-arms-control-pub-41070>> [Žiūrėta 2018 04 15];

¹⁰⁶ Claire Provost, „The Rebirth of Russian foreign Aid“. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/global-development/2011/may/25/russia-foreign-aid-report-influence-image>> [Žiūrėta 2018 04 15];

¹⁰⁷ Joseph Logan, „Last U.S. troops leave Iraq, ending war“. *Reuters*, 2011. <<https://www.reuters.com/article/us-iraq-withdrawal/last-u-s-troops-leave-iraq-ending-war-idUSTRE7BH03320111218>> [Žiūrėta 2017 04 26];

Analizuojant tarptautinę saugumo padėtį Libijos atveju svarbu atsižvelgti ir į tai, kaip diskusijos dėl jėgos panaudojimo prieš Libiją galėjo veikti regiono stabilumą. Šiam tikslui pasiekti verta pažvelgti į Assad režimo sąjungininkus ir oponentus.

Gaddafi buvo ekscentriška asmenybė, ne visiems Afrikos regiono lyderiams tai patiko.

Pavyzdžiui, Afrikos šalyse Gaddafi nepasitikėjo, manytina, jos jis skatino ir finansavo Liberijos, Siera Lione, Čado konfliktus. Be to, jis asmeniškai buvo įžeidęs ne vieną arabų šalių atstovą – 1988 metais išpūtė cigaro dūmus karaliui Fahd į veidą, išvadino Saudi prinčą Abdullah Didžiosios Britanijos produktu bei saugomu JAV. Be to, buvo pasiskelbęs Afrikos karaliumi – tai Afrikoje dėl įprastų valdymo formų ir tradicijų buvo priimta labai griežtai¹⁰⁸. Dėl to nenuostabu, jog tarptautinėje bendruomenėje prasidėjus diskusijoms apie vakarų intervenciją į Libiją, Afrikos šalys atvirai neoponavo.

Arabų pasaulis per Arabų lygos sprendimą taip pat išreiškė priešišumą Gaddafi režimui. 2011 metų kovo pradžioje Arabų lyga pati paprašė Saugumo Tarybos įvesti neskraidymo zoną virš Libijos, be to išreiškė palaikymą sukilėlių judėjimui ir pripažino Gaddafi režimui oponuojančią pusę legalia Libijos Vyriausybe¹⁰⁹.

Atsižvelgus į Afrikos bei vidurio rytų šalių nuomone, tampa aišku, jog regione Saugumo Tarybos balsavimo dėl jėgos panaudojimo Libijos atveju metu vyravo nuomonių konsensusas¹¹⁰, smerkiantis Gaddafi režimo veiksmus šalyje.

Gaddafi padėtį tarptautinėje sistemoje dar labiau ap sunkino paramos trūkumas. Libija neturėjo daug rėmėjų – tarp šalių, išreiškusių paramą Libijos diktatoriui buvo vos kelios kitos, savo valdyme autoritarizmo bruožų taip pat turinčios dėl to tarptautinės visuomenės akyse save diskreditavusios valstybės – Venesuela, Kuba, Nikaragva¹¹¹. Akivaizdu, jog šių šalių oponavimas nebūtų galėjęs turėti daug įtakos nei Saugumo Tarybos sprendimui, nei regiono stabilumu.

Taigi, atsižvelgus į tai, jog laikotarpyje nuo 2008 metų iki Arabų pavasario protestų pradžios 2010 metų gruodį buvo nedaug tarptautinės svarbos konfliktų bei į tai, jog Afrikos ir vidurio rytų šalyse egzistavo nuomonių konsensusas Libijos klausimu, galima teigti, jog saugumo aplinka prieš Libijos intervenciją regione buvo stabili.

¹⁰⁸ Alex J. Bellamy ir Paul. D. Williams, „The new politics of protection? Côte d'Ivoire, Libya and the responsibility to protect“. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol. 87, No. 4, 2011, 842.

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/20869761.pdf?refreqid=excelsior%3A63ba084113f3a1914465212f050f8768>> [Žiūrėta 2017 04 26];

¹⁰⁹ Richard Leiby ir Muhammad Mansour, „Arab League asks U.N. for no-fly zone over Libya“. *The Washington Post*, 2011. <https://www.washingtonpost.com/world/arab-league-asks-un-for-no-fly-zone-over-libya/2011/03/12/ABoie0R_story.html?utm_term=.3e25f6d91fc1> [Žiūrėta 2017 04 26];

¹¹⁰ Bellamy, Williams, 825;

¹¹¹ Mike Gonzalez, „How can Latin America's 'revolutionary' leaders support Gaddafi?“. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2011/feb/28/latin-america-revolutionary-gaddafi-libyans>> [Žiūrėta 2018 04 29];

Apibendrinant Libijos atvejo analizę pagal teoriniame pagrindė išskirtas liberalaus institucionalizmo veikimo prielaidas, galime daryti sekančias išvadas:

1. JAV bendradarbiavimą Libijos klausimu dėl jėgos naudojimo suvokė kaip naudingą. Remiantis analizėje nagrinėtais JAV interesais, galime teigti, jog tai iš esmės lėmė nacionaliniuose šalies strategijoje įtvirtintas įsipareigojimas terorizmo prevencijai bei nestabilumo Libijoje keliamas pavojus terorizmo plėtrai.

2. Rusijai dėl aptartų ekonominių interesų Libijoje ir neaiškios numatytų kontraktų ateities pasikeitus Libijos valdžiai, būtų buvę naudingiau nebendradarbiauti jėgos naudojimo Libijoje klausimu.

3. Dėl Barako Obamos taikytis perkrovimo politikos Rusijos atžvilgiu bei Dimitrijaus Medvedejevo prezidentavimo metu vykusio suartėjimo su vakarais, siekiant Rusijos modernizacijos procesų progreso, dvišaliai Rusijos ir JAV santykiai buvo tam tikrame pakilime, dėl to buvo pakilęs ir šalių pasitikėjimo viena kita lygis.

4. Atsižvelgus į tai, jog nuo 2008 metų iki 2011 metais prasidėjusių arabų pavasario protestų nebuvo daug didelio masto konfliktų, bei į tai, jog regione buvo juntamas nuomonių konsensusas Gaddafi režimo klausimu, galima teigti, jog regione saugumo aplinka buvo stabili.

3. Sirijos atvejo analizė

3.1. Sirijos konflikto kontekstas

2011 metų kovo mėnesį, panašiai kaip Libijoje, paskatinti plintančios arabų pavasario judėjimo idėjų bangos, Sirijoje prasidėjo protestai, reikalavę daugiau demokratijos ir Prezidento Bashar al-Assad (toliau Assad) režimo pabaigos. Sirijos vyriausybės prieš protestuotojus panaudotas smurtas demonstracijų slopinimui tik dar labiau išskalavo neramumus. To pasekmė - 2011 metais pradėtos kurti opozicinės grupuotės, o 2012 metas konfliktas pasiekė pilietinio konflikto mastą.

Apie konflikto dydį liudija nukentėjusių žmonių mastai: „Sirijos pilietinis karas šiuo metu yra laikomas blogiausia humanitarine krize nuo antrojo pasaulinio karo laikų, kurios metu jau žuvo daugiau nei 250 tūkstančių žmonių, dar tiek pat yra sužeisti arba žuvę. Daugiau nei pusę iš Sirijos 22 mln. žmonių populiacijos buvo priversti palikti savo namus“¹¹².

¹¹² I AM SYRIA, „Conflict Background”. *I AM SYRIA*. <<http://www.iamsyria.org/conflict-background.html>> [Žiūrėta 2018 05 04];

Didelį vaidmenį konflikte vaidino ir tebevaidina religija. Apskritai, Islamas tiek valstybėje, tiek jos valdyme visada buvo itin svarbus - šalies konstitucija reikalauja, jog prezidentas būtų musulmonas, o Šariato teismas tebeegzistuoja šalia įprastų pasaulietinių teismų¹¹³. Dėl šios priežasties įsižiebę konflikto priešiškos pusės buvo ne tik Assad ir jo oponentai, bet ir Sunni musulmonų dauguma prieš Assad palaikančių Shia – Alawite musulmonų atstovų pusę¹¹⁴.

Karas Sirijoje lėmė Sirijos ekonomikos pakirtimą – daug gamyklų buvo sunaikinta, infrastruktūra buvo nuniokota, smuko prekyba ir investicijos, smuko Sirijos valiutos vertė, daug naftos šulinių perėjo teroristų kontrolei¹¹⁵, Dėl atsiradusio galios vakuume, Sirijoje didelę dalį teritorijos (taip pat ir Irake) uzurpavo Islamo valstybė, kuri 2014 metais pasiskelbė įkūrusi Kalifatą¹¹⁶.

2011 manyta ir tikėtasi, jog Sirijos neramumai taip pat lems NATO intervenciją kaip Libijos atveju, o Assad sulauks panašios baigties kaip kitų šalių, kuriuose kilo su arabų pavasariu siejami protestai, lyderiai¹¹⁷.

Tačiau taip neatsitiko. Saugumo Taryvba niekada nepriėmė sprendimo dėl jėgos naudojimo Sirijos konflikte. 2011 metais kaip atsakas Sirijos režimo smurtui, buvo įvestos tik sankcijos pačiam Assad ir jo vadovaujamo režimo auškčiausiems pareigūnams¹¹⁸ bei prekybai Sirijos žalia nafta¹¹⁹.

Apibendrinant, galima teigti, jog Sirijos konfliktas – iki šių dienų besitęsiantis pavyzdys Saugumo Tarybos neveiknumo pavyzdys. Dar 2011 metais, kuomet Sirijos konfliktas sparčiai komplikavosi ir aukų skaičiai tik didėjo, nors didžioji Saugumo Taryboje esančių šalių dauguma norėjo remiantis atsakomybės ginti doktrina imtis konkrečių veiksmų pilietinio karo Sirijoje suvaldymui ir tolimesnio konflikto plitimo sustabdymui, nuolatinė Saugumo Tarybos narių Kinijos

¹¹³ Saroj Kumar Rath, „Searching a Political Solution for Syria”. *India Quarterly* 73(2), 2017, 180-181. <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0974928416683058>> [Žiūrėta 2018 05 02];

¹¹⁴ BBC News, „Syria, The Story of the conflict”. *BBC News*, 2016. <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>> [Žiūrėta 2018 04 29];

¹¹⁵ Adel Shakeeb Mohsen, Soo Y. Chua, Che Normee Che Sab, „Trade Liberalization, Exports and Imports in Syria”. *Foreign Trade Review*, 52(2), 2017, 107. <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0015732516650827>> [Žiūrėta 2018 05 02];

¹¹⁶ BBC News, „Syria, The Story of the conflict”;

¹¹⁷ Marc Lynch, Deen Freelon, Sean Aday, „Syria in the Arab Spring: The integration of Syria’s conflict with the Arab uprisings, 2011-2013. *Research and Politics*, 2014: p.1 <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2053168014549091>> [Žiūrėta 2018 05 11];

¹¹⁸ Arshad Mohammed, Khaled Yacoub Oweis, „U.S. imposes sanctions on Syria’s Assad”. *Reuters*, 2011. <<https://www.reuters.com/article/us-syria/u-s-imposes-sanctions-on-syrias-assad-idUSLDE73N02P20110518>> [Žiūrėta 2018 05 11];

¹¹⁹ Samir Seifan, „Economic sanctions on Syria could tip the balance”. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/nov/14/economic-sanctions-syria-bashar-al-assad-regime>> [Žiūrėta 2018 05 02];

bei Rusijos panaudota veto teisė sustabdė bet kokius Saugumo tarybos veiksmus¹²⁰. Tas pats įvyko ir 2012 metų pradžioje bandant priimti antrą rezoliuciją Sirijos klausimu¹²¹.

Toliau šioje dalyje, analizuojant Sirijos atvejį, bus ieškoma veiksmų, kurie skyrėsi nuo Libijos atvejo iš esmės, siekiant atrasti, kas lėmė Saugumo Tarybos nesėkmingą bendradarbiavimą konflikto Sirijoje atveju.

3.2. Veikėjų interesai Sirijoje

3.2.1. JAV interesai Sirijoje

Sirijos svarbą JAV darbotvarkėje visada didino terorizmo pavojus. Po rugsėjo 11 išpuolių dvišaliai santykiai ir bendradarbiavimas terorizmo prevencijos klausimu tarp Sirijos ir JAV vyriausybių buvo sustiprėjęs, tačiau tik trumpam, kadangi po 2003 metų JAV intervencijos į Iraką, Sirija bijojo tapti sekančia Vašingtono stotele¹²², todėl noras bendradarbiauti išblėso.

Kaip ir Libijos atveju, remiantis anksčiau minėta JAV nacionalinio saugumo strategija aiškėja, jog JAV turėtų būti suinteresuota Assad režimo sunaikinimu dėl kelių priežasčių:

Visų pirma, kaip jau minėta, dėl terorizmo grėsmės prioretizavimo, JAV ypač svarbu, jog nestabilumas Sirijoje nesukurtų galios vakuumo, kuris būtų patogus Al-Qaeda bei kitų ekstremistinių jėgų stiprėjimui regione¹²³. Be to, Sirijos režimo lyderis ne kartą buvo apkaltintas pagalba teroristams¹²⁴, todėl nenuostabu, jog JAV kartu su sąjungininkais ne kartą viešai skatino Assad trauktis¹²⁵.

Kita svarbi priežastis, taip pat siejama su minėta JAV Nacionalinės saugumo strategijos nuostata dėl masinio naikinimo ginklų, kuri galimai turėjo skatinti JAV bendradarbiauti priimant sprendimus dėl konkrečių veiksmų Sirijos režimo atžvilgiu, yra masinio naikinimų ginklų kūrimas ir turėjimas. Dar 2007 metais Izraelis įvykdė oro ataką prieš taikinį, kuris JAV pareigūnų nuomone buvo branduolinių tyrimų reaktorius, panašus į Šiaurės Korėjos „Yongbyon“ reaktorių, manyta, jog

¹²⁰ Adams, 10;

¹²¹ Ten pat, 11;

¹²² Mark Moyar, „U.S. Interests in Syria, Past and Present“. *Hoover Institution*, 2013. <<https://www.hoover.org/research/us-interests-syria-past-and-present>> [Žiūrėta 2018 05 11];

¹²³ Jeremy M. Sharp, Christopher M. Blanchard, „Armed Conflict in Syria: U.S. and International Response“. *Congressional Research Service*, 2013, 12.

<https://www.everycrsreport.com/files/20130422_RL33487_7eb619e6a2add35d58586cd561332d0947180770.pdf> [Žiūrėta 2018 05 11];

¹²⁴ Holly Fletcher, „State Sponsor: Syria“. *Council on Foreign Relations*, 2008. <<https://www.cfr.org/backgrounder/state-sponsor-syria>> [Žiūrėta 2018 05 01];

¹²⁵ Steven Lee Myers, „U.S. and Allies Say Syria Leader Must Step Down“. *The New York Times*, 2011. <<https://www.nytimes.com/2011/08/19/world/middleeast/19diplo.html>> [Žiūrėta 2018 05 01];

Sirija nuo 1997 metų bendradarbiavo su Šiaurės Korėja šioje srityje¹²⁶. Vėliau panašus kompleksas Sirijoje buvo atrastas Jungtinių Tautų tyrėjų¹²⁷, tad tapo aišku, jog Sirija tebeturi ambicijų tapti branduoline valstybe.

Be to, dar nuo 1972 metų Sirija aktyviai kaupė cheminių ginklų arsenalą, kurį 2011 metais režimas panaudojo prieš protestuotojus¹²⁸.

Visgi, prieš pilietinio konflikto pradžią, Sirija buvo aktuali JAV nacionalinio saugumo politikai dėl jos vaidmens Izraelio – Palestinos konflikte. Praeityje Sirija ne kartą yra demonstravusi priešišumą Izraeliui, tačiau kartu ji yra vaidinusi ir stabilumo vidurio rytuose užtikrintojo vaidmenį, todėl, Mark Moyar teigimu, dabartinės Sirijos vyriausybės griūtis nebūtinai būtų naudinga JAV ar Izraeliui.¹²⁹

Be to, griežtų veiksmų Sirijos atžvilgiu pasekmės buvo nenusėjamoms - Baltųjų rūmų administraciją į galimus intervencijos rezultatus žiūrėjo kaip į neužtikrintus, „galima veiksmo nauda atrodė žema, o veiksmo kaina nepriimtina aukšta¹³⁰. Karų artimuosiuose rytuose išvarginta JAV visuomenė taip pat nemanė, jog JAV turi pareigą aktyviai dalyvauti Sirijos problemos sprendimo procesuose¹³¹, dėl to, bent jau vienašalė JAV intervencija į Siriją šiame kontekste būtų buvusi neįmanoma.

Vis dėlto, įsigalėjusio terorizmo ir masinio naikinimo ginklų plitimų pavojus neabejotinai paaiškina, kodėl JAV būtų buvę naudingiau bendradarbiauti Saugumo Tarybos sprendimuose dėl aktyvių veiksmų naudojimo Sirijos konflikto atveju.

3.2.2. Rusijos interesai Sirijoje

Dar nuo Šaltojo karo laikų, Sirija buvo itin svarbi Rusijos interesams artimuosiuose rytuose – Damaskas tapo Sovietų interesų įgaliotiniu (*proxy*). „Sprendimas apginkluoti Siriją 1973 metų

¹²⁶ Arms Control Association, „Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance”. *Arms Control Association*. <<https://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat>> [Žiūrėta 2018 05 08];

¹²⁷ The Guardian, „Syria nuclear weapons site revealed by UN investigators”. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/world/2011/nov/01/syria-nuclear-arms-site-revealed>> [Žiūrėta 2018 05 09];

¹²⁸ Nuclear Threat Initiative, „Syria”. *Nuclear Threat Initiative*. <<http://www.nti.org/learn/countries/syria/chemical/>> [Žiūrėta 2018 05 10];

¹²⁹ Moyar;

¹³⁰ Steven Heydemann, „Why the United States hasn't intervened in Syria”. *The Washington Post*, 2016. <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/03/14/why-the-united-states-hasnt-intervened-in-syria/?utm_term=.db2466a9ae12> [Žiūrėta 2018 05 04]

¹³¹ Hélène Dieck, „The United States and the Syrian crisis: The Influence of Public Opinion on the Non-Intervention Policy”. *SciencesPo*, 2014. <<http://www.sciencespo.fr/cei/en/content/united-states-and-syrian-crisis-influence-public-opinion-non-intervention-policy>> [Žiūrėta 2017 05 02];

Arabų-Izraelio karas buvo motyvuotas Brežnevo noru pakenkti Amerikos sąjungininkui Izraeliui ir atvesti sovietų pajėgas į regiono širdį per taikos palaikymo misijos dislokavimą¹³².

Šalis nuo Šaltojo karo laikų taip pat jungė ir ekonominiai interesai. 2005 metais Rusija sutiko pamiršti beveik 10 mlrd. JAV dolerių Sirijos skolą mainais į prekybos, energetikos, infrastruktūros ir ginklų kontraktus¹³³. Nors bendra Sirijos kaip prekybos partnerio reikšmė Rusijos ekonomikai nebuvo tokia didelė (vos 0,2 proc. visos prekybos¹³⁴), minėti kontraktai buvo ekonomine prasme svarbūs – teigta, jog Maskva dėl užsitęsusio civilinio konflikto rizikuoja 20 milijardų dolerių vertės ginklų ir infrastruktūros sandoriais su Damasku¹³⁵.

Sirija turi ir strateginę reikšmę - šiuo metu Rusijos vienintelė viduržemio jūroje esanti jūrų laivyno bazė yra Tartus, Sirijoje. Griuvus Assad režimui Rusija rizikuotų netikti šio strategiškai svarbaus taško kontrolės. Taip pat svarbu ir tai, jog Sirijoje nuo seno dirbo ir daug aukšto lygio kariuomenės personalo, dėl to Rusija turi stipresnes pozicijas vidurio rytų regione, kurio neliktų po Assad eliminavimo.

Svarbu atsižvelgti ir į tai, jog Rusijos režimas turi akivaizdžių panašumų su Asado režimu: „abi valstybės yra centralizuotos, nedemokratiškos valstybės, kurioje egzistuoja reikšmingi opoziciniai judėjimai, kurie kelia grėsmę nacionalinei vienybei, pavyzdžiai“¹³⁶. Dėl šios priežasties, savaime suprantama, jog tai, kaip greitai NATO vedama tarptautinė koalicija sunaikino Gaddafi režimą, Rusijos režimo lyderiams kelia nerimą. Be to, Rusija pati turi problemų su Sunni islamistų grupėmis Šiaurės Kaukaze bei ties pietinėmis sienomis, todėl Sunni grupės islamo grupių galios augimas Sirijoje ir pačiame regione kelia Rusijai pagrįstą nerimą¹³⁷.

Apibendrinant galima teigti, jog Rusija turi gerokai daugiau karinių ir ekonominių sąsajų su Sirija negu turėjo su Libija. Dėl šios priežasties, Asado režimo sunaikinimas galėtų reikšti įvykių klostymąsi Rusijos interesams nepalankia linkme¹³⁸. Todėl, ypač po to kaip greitai žlugo Gaddafi režimas, Rusijai bendradarbiauti jėgos panaudojimo Sirijoje klausimu būtų buvę nenaudinga.

¹³² Lazareva, 15;

¹³³ Lazareva, 12;

¹³⁴ Lazareva. 14;

¹³⁵ Charles Simpson, „Assessing the Arab Spring in Libya and Syria A Compilation of Varying Statements from Key Actors“. *Connections*, Vol. 11, No. 2011, 65-66.

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/26326264.pdf?refreqid=excelsior%3A15164336ae35b4c3d3af8ed90fc31174>> [Žiūrėta 2018 04 29];

¹³⁶ Ten pat, 66;

¹³⁷ Angela Stent, „U.S. – Russia Relations in the Second Obama Administration“. *Brookings*, 2012.

<<https://www.brookings.edu/articles/u-s-russia-relations-in-the-second-obama-administration/>> [Žiūrėta 2018 05 03];

¹³⁸ Ten pat;

3.3. Veikėjų (JAV – Rusijos) dvišaliai santykiai ir tarpusavio pasitikėjimas analizuojamo atvejo metu

Su Dimitrijaus Medvedejevo prezidento kadencijos pabaiga Rusijos ir JAV dvišalių santykių konstruktyvumas pradėjo sparčiai irti. Tuometinis ministras pirmininkas Vladimiras Putinas apkaltino JAV kišimusi į šalies reikalus, kuomet 2011 metų pabaigoje dėl dar vienos jo prezidento kadencijos prasidėjo masiniai protestai Rusijoje, net teigta, jog užsienio šalys „kiša pinigus į rinkiminius procesus“¹³⁹. Priešiškus Amerikai buvo centrinė Putino prezidentinės kampanijos tema¹⁴⁰. Putinui grįžus į valdžią tapo aišku, jog perkrovimo politikos metu pasiektas progresas tuoj taps pamirštu.

Galima teigti, jog 2012 metais nuo JAV ir Rusijos dvišalių santykių „perkrovimo“ politikos pereita prie santykių „užšalimo“¹⁴¹.

Viena pagrindinių šių santykių smukimo priežasčių – tai, kaip buvo įvykdyta intervencija į Libiją. Rusijos manymu, NATO viršijo Saugumo Tarybos jai suteiktą mandatą Libijoje, siekdama režimo pasikeitimo, kadangi „koalicija septynis mėnesius taikėsi į Gaddafi pajėgas, net kuomet jie atsitraukė ir nebekėlė jokio pavojaus civiliams, bei apginklavo ir treniravo sukilėlius, kurie atmetė bet kokius pokalbius dėl taikos“¹⁴². Galima teigti, jog Rusija JAV ir sąjungininkų veikimą Libijoje traktavo kaip tam tikrą Rusijos parodyto geranoriškumo palaikant Saugumo Tarybos rezoliuciją Libijos klausimu išdavystę.

Dėl šios „išdavystės“, Rusijos užsienio reikalų ministras Sergey Lavrov viešai pakomentavo, jog Rusija neleis Saugumo Tarybai priimti panašaus sprendimo, esant panašioms aplinkybėms į Libijos atvejį¹⁴³. Teigiama jog, nepaisant Medvedejevo pozicijos vakarų atžvilgiu, Libijos atvejis buvo smūgis į Rusijos centrinės valdžios pareigūnų skaudžiausias vietas, kadangi „jis ne tik atskleidė vakarų šalių požiūrį į valdžios politinį legitimumą <...>, bet ir pademonstravo aiškų vienos pusės palaikymą civiliniame konflikte, taip peržengdamos Jungtinių Tautų organizacijoje sutartą mandatą“¹⁴⁴. Rusijos manymu, atsakomybės ginti doktrinos kolektyvinės gynybos elementas, kuris

¹³⁹ Steve Gutterman, Gleb Bryanski, „Putin Says U.S. stoked Russian protests”. *Reuters*, 2011. <<https://www.reuters.com/article/us-russia/putin-says-u-s-stoked-russian-protests-idUSTRE7B610S20111208>> [Žiūrėta 2018 05 02];

¹⁴⁰ Stent;

¹⁴¹ Gordon M. Hahn „Russia in 2012 From “Thaw” and “Rese” to “Freeze”. *Asian Survey*, Vol. 53, No. 1, 2013, 216.

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/10.1525/as.2013.53.1.214.pdf?refreqid=excelsior%3A9ab72d1ac3447e7fb899bd257ac8e6ed>> [Žiūrėta 2017 05 02];

¹⁴² Kuperman;

¹⁴³ Kuperman;

¹⁴⁴ Roy Allison, „Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis”. *International Affairs*, Volume 89, Issue 4, 2013, 797. <<https://academic.oup.com/ia/article-abstract/89/4/795/2417157>> [Žiūrėta 2017 05 02];

buvo panaudotas Libijoje, kelia nerimą, nes gali būti panaudotas kaip vakarų šalių karo įrankis¹⁴⁵ prieš nepalankius režimus.

Apibendrinant galima teigti, jog Libijos intervencijos įgyvendinimo pobūdis (kuomet buvo viršyti Rusijos preziuruoti sąjungininkų veikimo Libijoje mastai) lėmė pastaraisiais metais prieš Libijos konfliktą, dėka JAV taikytos santykių su Rusija perkrovimo politikos, pasiekto dvišalių santykių progreso nubraukimą bei iš esmės sumenkusį pasitikėjimą tarp partnerių (ypač Rusijos pasitikėjimą JAV).

3.4. Tarptautinė saugumo aplinka

Priešingai nuo Libijos atveju, prasidėjus Sirijos konfliktui, regione ir tarptautinėje bendruomenėje nebuvo jokio konsensuso, kaip itin greitai augantis konfliktas turėtų būti suvaldytas.

Nuomonių pasiskirstymą dar prieš konfliktą iliustruoja svarbiausių regiono ir regione įtaką turinčių šalių požiūris į Assad režimą. Nuo Sirijos konflikto pradžios, įvairūs išoriniai veikėjai viena ar kita forma įsitraukė į konfliktą. Kaip matyti iš lentelės žemiau, tarp kaimyninių valstybių, kurios ribojasi su Sirija (Turkija, Libanas, Jordanija, Irakas, Izraelis) bei kitų vidurio rytuose įtakingų šalių (Saudo Arabijos, Irano, ir kitų) nebuvo ir vis dar nėra vieningos pozicijos Assado režimo klausimu.

Sirijos Vyriausybę aktyviai palaiko Libano Shia islamistų Hesbollah judėjimas, režimą remia ir Iranas bei Rusija. Tuo tarpu opoziciją palaiko stabilumu regione suinteresuotos Turkija, Saudo Arabija, Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos šalys, Jordanija, iš Gaddafi režimo su vakarų pagalba išsivadavusi Libija bei pati JAV.

Assad režimo opozicija	Neišreiškę paramos nei vienai pusei	Remia Assad režimą
Turkija Saudo Arabija JAV Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos šalys Jordanija Libija	Izraelis Irakas Libanas	Rusija Iranas Hesbollah

Lentelė Nr. 2 Išorinių veikėjų, įsitraukusių į Sirijos konfliktą, pasiskirstymas pagal santykį su režimu¹⁴⁶

¹⁴⁵ Charles E Ziegler, „Russia on the rebound: using and misusing the Responsibility to Protect”. *International Relations*, Vol. 30(3), 2016, 348.

<<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0047117816659590>> [Žiūrėta 2017 05 02];

¹⁴⁶Jeffrey Martini, Erin York ir William Young, „Syria as an Arena of Strategic Competition”. *Rand Corporation*, 2013, 2.

Lyginant Sirijos atvejį su Libijos svarbu paminėti, jog kaip ir Libijos atveju, Arabų lyga taip pat skatino tarptautinius veiksmus Sirijoje bei spaudė Saugumo Tarybą susitarti dėl Sirijos konflikto, tačiau tai padarė tik 2013 metais, kuomet konfliktas jau tęsėsi du metus, todėl bandant priimti pirmąsias rezoliucijas Sirijos klausimu arabų palaikymo dar nebuvo¹⁴⁷.

Dėl JAV ir Rusijos santykių ženklus suprantant, tarptautinė aplinka nebuvo tokia stabili, tarp šalių įtampą Sirijos atveju kėlė ir tai, jog po Libijos, kaip jau minėta, Rusija buvo įspėjusi vakarų valstybes, jog neleis pasikartoti Libijos scenarijaus.

Be to, po Libijos intervencijos, kai kurių aktyvų buvo pasikeitęs ir požiūris į pačią intervenciją. Pavyzdžiui Jungtinė Karalystė, kuri aktyviai dalyvavo Libijos intervencijoje, scenarijaus pakartojimo Sirijoje nepalaikė – David Kameronas pralošė balsavimą parlamente dėl Jungtinės Karalystės išitraukimo. Ryžtą išitraukti buvo pareiškusi tik Prancūzija¹⁴⁸.

Neaišku ir kaip į vakarų išitraukimą būtų reagavę ir Sirijos opozicija. Hillary Clinton po jėgos panaudojimo Libijoje apie tokią pat galimybę Sirijoje teigė, jog “Sirijos opozicija nenori užsienio šalių karinės jėgos savo šalyje, bet nori, jog daugiau šalių nutrauktų prekybą (ekonominius santykius) su režimu ir taip politiškai jį pakirstų”¹⁴⁹.

Taigi, atsižvelgus į tai, jog konsensuso veikimo Sirijoje klausimu nebuvo, galima teigti, jog saugumo aplinka regione nebuvo stabili.

Apibendrinant Sirijos atvejo analizę pagal teoriniame pagrindė išskirtas liberalaus institucionalizmo veikimo prielaidas, galime daryti sekančias išvadas:

1. JAV bendradarbiavimą Sirijos klausimu dėl terorizmo ir masinio naikinimo ginklų plitimo grėsmės suvokė kaip naudingą;

2. Rusijai dėl aptartų ekonominių interesų Sirijoje bei strateginės Sirijos svarbos (jūrų laivyno bazė, Rusijos įtakos vidurio rytuose šaltinis) buvo naudingesnis Assado išlikimas valdžioje, dėl šios priežasties bendradarbiauti su vakarų ir kitomis šalimis dėl jėgos naudojimo Sirijos konflikte Rusijai būtų buvę nenaudinga.

3. Po NATO įvykdytos misijos Libijoje bei Rusijos valdžioje Dimitrijų Medvedevą pakeitus Putinui, Rusijos ir JAV dvišalių santykių konstruktyvumas stipriai smuko, Barakas Obama ir

<<https://www.jstor.org/stable/pdf/10.7249/j.ctt2jc9hh.1.pdf?refreqid=excelsior%3A6ab9c294696b8490753cf10ef7f473a7>> [Žiūrėta 2017 05 02];

¹⁴⁷ David D. Kirkpatrick, „Arab League Endorses International Action”. *The New York Times*, 2013.

<<https://www.nytimes.com/2013/09/02/world/middleeast/saudi-arabia-syria-military-action.html>> [Žiūrėta 2017 05 02];

¹⁴⁸ Dieck;

¹⁴⁹ Cooper, Myers;

Vladimiras Putinas neturėjo teigiamos bendradarbiavimo patirties, todėl pasitikėjimo lygis tarp šių valstybių nagrinėjamo atvejo metu buvo itin žemas;

4. Atsižvelgus į tai, jog 2010 metų gruodį prasidėjus Arabų pavasario protestams kilo smurto banga, Libijoje po sąjungininkų misijos nebuvo pasiektas stabilumas bei į tai, jog Sirijos atveju regiono ir tarptautinės sistemos veikėjai turėjo išsiskiriančias nuomones, dėl kurių bet koks tarptautinės bendruomenės veiksmas galėjo turėti rimtas pasekmes įtampai regione, galima teigti, jog analizuojamo atvejo metu saugumo aplinka regione nebuvo stabili.

4. Liberalaus institucionalizmo veikimo ribos

Remiantis atlikta Sirijos ir Libijos analize, galima apibendrinti, kaip Sirijos ir Libijos atvejais veikė teoriniame pagrinde išskirti veiksniai:

Kalbant apie veikėjų interesus abejuose konfliktuose, analizė atskleidė, jog JAV pragmatiniai interesai abejuose konfliktuose buvo ganėtinai identiški – abejuose atvejuose JAV palaikyti Saugumo Tarybos įsitraukimą į konfliktus, siekiant juos spręsti, motyvavo terorizmo ir masinio naikinimo ginklų plitimo grėsmės, kurios prioretizuotos JAV nacionalinėje saugumo strategijoje. Rusijai, priešingai, dėl su diktatorių Gaddafi ir Assad režimais sudarytų milijardinių kontraktų bei neaiškios jų padėties pasikeitus valdžioms Libijoje ir Sirijoje, buvo naudingiau nebendradarbiauti ir nepalaikyti sprendimo dėl Saugumo Tarybos autorizuotų veiksmų abiejų konfliktų atvejais. Dėl šios priežasties, atsižvelgus į tai, jog nors JAV tiek Libijos, tiek Sirijos atvejais bendradarbiavimą Saugumo Taryboje suvokė kaip naudingą, tai, jog Rusija Libijos atveju bendradarbiavimą suvokė kaip nenaudingą, tačiau vis tiek bendradarbiavo, atskleidžia, jog veikėjų suvokimo, jog bendradarbiavimas yra naudingesnis už nebendradarbiavimą, veiksnys nėra būtinas liberalaus institucionalizmo veikimui praktikoje ir bendradarbiavimui tarp šalių per institucijas pasiekti.

Iš Rusijos ir JAV dvišalių santykių dinamikos analizės balsavimo Saugumo Taryboje dėl rezoliucijų Libijos (2011 metų kovo mėn.) ir Sirijos (2011 metų spalio mėn.) metu galima teigti, jog JAV ir Rusijos santykiai balsavimo Saugumo Taryboje dėl veiksmų Libijoje metu buvo daug konstruktyvesni, nei tuomet, kuomet buvo sprendžiama dėl Saugumo Tarybos reakcijos į Sirijos konfliktą. Santykiu atšilimą iki Libijos konflikto lėmė Barako Obamos administracijos vykdyta perkrovimo politika Rusijos atžvilgiu bei vakarų šalims palankesnė Dimitrijau Medvedejevo užsienio politikos kryptis. Dėl šios priežasties galima daryti išvadą, jog tarp Rusijos ir JAV balsavimo Saugumo Taryboje dėl veiksmų Libijoje metu buvo gerokai didesnis pasitikėjimas nei balsavimo dėl Sirijos metu. Dėl šios priežasties galima teigti, jog pasitikėjimas tarp veikėjų yra reikšminga sąlyga liberalaus institucionalizmo veikimui ir šalių bendradarbiavimui.

Galų gale, remiantis pagrindinių regiono ir išorinių veikėjų požiūrius į Libijos ir Sirijos režimus, galima teigti, jog Libijos atveju egzistavo nuomonių konsensusas dėl tarptautinės bendruomenės įsikišimo į Libijos konfliktą būtinybės. Sirijos atveju, priešingai, nuomonių konsensuso nebuvo, didelio skaičiaus įvairių regiono žaidėjų reakcijos į aktyvius tarptautinės bendruomenės veiksmus Sirijoje būtų buvusios skirtingos ir galimai sukėlusios dar didesnį nestabilumą šalyje. Dėl šios priežasties galima teigti, jog regioninės saugumo aplinkos stabilumas yra reikšminga sąlyga bendradarbiavimui.

Kaip jau minėta, liberalaus institucionalizmo atstovų požiūriu institucijos ir jų vidaus taisyklės/normos sukuria tam tikrą šalių tarpusavio interakcijų platformą, kuri gali skatinti šalis bendradarbiauti ir ieškoti kompromisų bei tokiu būdu tarptautinę sistemą artinti prie taikos būklės. Atlikta analizė parodė, jog institucijos gali skatinti šalis bendradarbiauti tik tuomet, kuomet tarp veikėjų egzistuoja pasitikėjimas, o saugumo aplinka yra stabili.

Apibendrinant galima teigti, jog realistai buvo teisūs sakydami, jog tarptautinės institucijos nesugeba suvaldyti anarchijos efektų kadangi, net egzistuojant bendriems interesams šalys bendradarbiauja tik išimtinėmis sąlygomis¹⁵⁰. 20 amžiaus viduryje buvo įprasta manyti, jog “kaip augalas, kuris auga tik ryškioje saulės šviesoje, liberalizmas žydi tik taikoje”¹⁵¹. Analizė atskleidžia, jog ši mintis aktuali ir šiais laikais.

Remiantis realizmu būtų galima paaiškinti ir Rusijos sprendimą bendradarbiauti Libijos atveju, kuomet Gaddafi režimo sunaikinimas Rusijos ekonominiams interesams buvo nenaudingas. Realistų teigimu, šalys visada teiks prioritetą asmeniniams interesams prieš moralines priežastis¹⁵². Dėl šios priežasties, Libijos atveju, kuomet interesai nėra esminės svarbos (negrasina šalies išlikimui), moralinis nekaltų piliečių apsaugojimo argumentas, kuriuo paremta atsakomybės ginti doktrina gali veikti. Tai paaiškina, kodėl Rusija bendradarbiavo. Tačiau tai, kaip buvo įvykdyta Libijos intervencija, kaip jau minėta, Rusijos buvo suvokta kaip grėsmė pačiam Rusijos režimui ir jo interesams į jos interesų zoną patenkančioms šalims. Dėl šios priežasties, moraliniai argumentai neturėjo potencialo motyvuoti Rusijos elgesį.

¹⁵⁰ Joseph M. Grieco, „Anarchy and the limits of cooperation: a realist critique of the newest liberal institutionalism”. *International Organization*, Vol. 42, No. 3, 1988, 485. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/2706787.pdf?refreqid=excelsior%3A9231129cc5341ad5855a1b11206e2581>> [Žiūrėta 2018 04 30];

¹⁵¹ The New Republic, „War and Liberalism; Why power is not the enemy of freedom“. *The New Republic*, 2007. <<https://newrepublic.com/article/63675/war-and-liberalism-why-power-not-the-enemy-freedom>> [Žiūrėta 2018 04 30];

¹⁵² Francesco Bortoluzzi, „A Moral Vindication of Morgenthau’s Classical Realism”. *E-International Realions Students*, 2011. <<https://www.e-ir.info/2015/12/26/a-moral-vindication-of-morgenthau-classical-realism/>> [Žiūrėta 2018 04 29].

Išvados

Šiame darbe, remiantis liberalaus institucionalizmo prieiga buvo atlikta Saugumo Tarybos sprendimų dėl jėgos naudojimo Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais analizė.

Analizės metu buvo siekiama atskleisti veiksnius, kurie lėmė, kad Jungtinės Tautos Saugumo Tarybos nuolatinės narės bendradarbiavo (t.y. autorizavo jėgos panaudojimą Libijos atveju), tačiau Sirijos atveju visos rezoliucijos dėl jėgos naudojimo buvo atmestos (bendradarbiavimas nebuvo pasiektas).

Siekiant įvykdyti darbo tikslą, buvo bandoma patvirtinti arba paneigti pagrindinį ginamąjį teiginį, jog pagrindinių veikėjų (Rusijos ir JAV) dvišalių santykių dinamika lėmė skirtingus Saugumo Tarybos sprendimus Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais.

Remiantis liberalaus institucionalizmo teorinėmis prielaidomis, teoriniame pagrindė buvo išskirti veiksniai, kurie, gali turėti įtakos šalių bendradarbiavimo efektyvumui: veikėjų suvokimas, jog bendradarbiavimas yra naudingesnis už nebendradarbiavimą, pasitikėjimas tarp veikėjų; regiono saugumo aplinkos stabilumas.

Analizė atskleidė, jog Libijos atveju Saugumo Tarybos sprendimui dėl veiksmų Libijos konflikte didžiausią reikšmę turėjo ne tik Rusijos ir JAV santykių atšilimas, kas pagrindė darbo ginamąjį teiginį, bet ir egzistavęs regiono veikėjų bei išorinių veikėjų nuomonių dėl tarptautinės bendruomenės koordinuotų veiksmų Libijoje būtinumo konsensusas. Atsižvelgiant į tai, koks svarbus pasitikėjimas tarp partnerių žvelgiant iš liberalaus institucionalizmo perspektyvų buvo sprendimo dėl Libijos priėmimo atveju, akivaizdu, jog po jo esminio sumažėjimo 2011 metais, Rusijos panašių veiksmų autorizavimo palaikymas Sirijos atveju Saugumo Taryboje tapo neįmanomu. Be to, dėl didelio Sirijos konflikto baigtimi suinteresuotų veikėjų skaičiaus ir išsiskiriančių veikėjų pozicijų dėl Assad režimo ateities, bet kokie Saugumo Tarybos sankcionuoti veiksmai galėjo vesti į dar didesnę nestabilumą regione, todėl, tai dar labiau sumenkino galimybes pasiekti bendradarbiavimą Sirijos klausimu Saugumo Taryboje.

Remiantis atlikta analize galima teigti, jog tikėtina, kad susitarimo dėl jėgos panaudojimo pilietinio konflikto atveju Saugumo Taryboje pasiekimas ir toliau statistiškai liks labiau išimtis iš taisyklės, nei įprasta praktika, kadangi dėl anarchinės sistemos prigimties, kurią pripažįsta ir realistai ir liberalaus institucionalizmo atstovai, pasitikėjimą tarp veikėjų ir stabili regiono saugumo aplinka yra sunkiai pasiekiamos sąlygos. Dėl šios priežasties ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos struktūros ir sprendimų priėmimo mechanizmų, nuolatinių Saugumo Tarybos narių interesai toliau išliks prioritetiniais santykiyje su tarptautiniu teisingumu ir taikos užtikrinimu.

Darbas reikšmingas tuo, jog atskleidžia liberalaus institucionalizmo veikimo ribas – atlikus analizę galima daryti išvadą, jog liberalaus institucionalizmo veikimui reikalingas pasitikėjimas tarp veikėjų bei stabili saugumo aplinka. Dėl šios priežasties, tarptautinės institucijos turi potencialą skatinti šalių bendradarbiavimą tik taikiais laikotarpiais, kadangi egzistuojant įtampai tarptautinėje sistemoje tarptautinė institucijos negeba neutralizuoti šalių tarpusavio nepasitikėjimo pasekmių.

Tolimesniems tyrimams, siekiant, jog liberalus institucionalizmas ateityje turėtų daugiau paskatų veikti, rekomenduojama nagrinėti Saugumo Tarybos veto teisės tikslingumą. Atsižvelgus į tai, jog šio darbo analizė atskleidė, kokią didelę įtaką Saugumo Tarybos sprendimams turi nuolatinių Saugumo Tarybos narių tarpusavio santykiai, kadangi bent vienas nuolatinės Saugumo Tarybos narės veto iš esmės sustabdo bet kokius Saugumo Tarybos tolimesnius veiksmus, būtų tikslinga išsiaiškinti, remiantis Saugumo Tarybos visų tuometinių narių požiūriais Sirijos klausimu, koks būtų buvęs Saugumo Tarybos sprendimas dėl jėgos naudojimo, jei Kinija ir Rusija neturėtų veto teisės. Tokio pobūdžio tyrimai būtų aktualūs tolimesnėms diskusijoms dėl Saugumo Tarybos kaip taikos užtikrintojo efektyvumo ir galimoms šios problemos sprendimų paieškoms.

Literatūros sąrašas

1. Adams, Simons, „Failure to Protect: Syria and the UN Security Council“. *Global Centre for the Responsibility to Protect*, 2015. <http://www.globalr2p.org/media/files/syriapaper_final.pdf>;
2. Allison, Roy, „Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis“. *International Affairs*, Volume 89, Issue 4, 2013;
3. Arms Control Association, “Chronology of Libya’s Disarmament and Relations with the United States”. *Arms Control Association*, 2018. <<https://www.armscontrol.org/factsheets/LibyaChronology>>;
4. Arms Control Association, „Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance“. *Arms Control Association*. <<https://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat>>;
5. Arshad Mohammed, Khaled Yacoub Oweis, „U.S. imposes sanctions on Syria’s Assad“. *Reuters*, 2011. <<https://www.reuters.com/article/us-syria/u-s-imposes-sanctions-on-syrias-assad-idUSLDE73N02P20110518>>;
6. BBC News, „Syria, The Story of the conflict“. *BBC News*, 2016. <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>>;
7. Bellamy, Alex J ir Paul D. Williams, „The New Politics of Protection? Côte D'Ivoire, Libya and the Responsibility to Protect.“ *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol. 87, no.4, 2011;
8. Berdal, Mats, „The UN security council: ineffective but indispensable“. *Survival*, 45:2, 2003.
9. Blokker, Niels, „Is the Authorization Authorized? Powers and Practice of the UN Security Council to Authorize the Use of Force by ‘Coalitions of the Able and the Willing‘“. *EIJL*, Vol. 11 No.3, 2000;
10. Boghani, Priyanka, „What Will Interventions Look Like After Libya?“. *Frontline*, 2016. <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/what-will-interventions-look-like-after-libya/>>;
11. Bortoluzzi, Francesco, „A Moral Vindication of Morgenthau’s Classical Realism“. *E-International Relations Students*, 2011. <<https://www.e-ir.info/2015/12/26/a-moral-vindication-of-morgenthau-classical-realism/>>;
12. Charles Homans, „Responsibility to Protect: A Short History“. *Foreign Policy*, 2011. <<http://foreignpolicy.com/2011/10/11/responsibility-to-protect-a-short-history/>>;
13. CNN, „A timeline of the conflict in Libya“. *CNN*, 2011. <<http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/08/18/libya.timeline/index.html>>;
14. Cooper, Helene, „U.S. Freezes a Record \$30 Billion in Libyan Assets“. *The New York Times*, 2011. <<https://www.nytimes.com/2011/03/01/world/africa/01assets.html?mtrref=www.google.lt&gwh=61A98330AAFE3D5F24321EB86231B65A&gwt=pay>>;
15. Cooper, Helene, ir Steven Lee Myers, „U.S. Tactics in Libya May Be a Model for Other Efforts“. *The New York Times*, 2011. <<http://www.nytimes.com/2011/08/29/world/africa/29diplo.html>>;
16. Dag Hammarskjöld Library, „Security Council – Veto List“. <<http://research.un.org/en/docs/sc/quick>>
17. Daniel Fiott, „Realist Thought and Humanitarian Intervention“. *The International History Review*, 35:4, 2013;
18. DePetris, Daniel R. „The Collapse of the UN Security Council“. *The National Interest*, 2016. <<http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/the-collapse-the-un-security-council-17800>>;

19. Dieck, H el ene, „The United States and the Syrian crisis: The Influence of Public Opinion on the Non-Intervention Policy”. *SciencesPo*, 2014. <<http://www.sciencespo.fr/ceci/en/content/united-states-and-syrian-crisis-influence-public-opinion-non-intervention-policy>>;
20. Ensalaco, Mark, „Our disturbing relationship with Gaddafi“. *Reuters*, 2011. <<http://blogs.reuters.com/great-debate/2011/08/23/our-disturbing-relationship-with-gaddafi/>>;
21. Fasanotti, Federica Saini, „Russia and Libya: A brief history of an on-again-off again friendship”. *Brookings*, 2016. <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2016/09/01/russia-and-libya-a-brief-history-of-an-on-again-off-again-friendship/>>;
22. Feaver, Peter, „Obama’s National Security Strategy: real change or just ‘Bush Lite?’”. *Foreign Policy*, 2010. <<http://foreignpolicy.com/2010/05/27/obamas-national-security-strategy-real-change-or-just-bush-lite/>>;
23. Fidler, David P. „Caught Between Traditions: The Security Council in Philosophical Conundrum“. *Articles by Maurer Faculty*, 1996. <<https://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.lt/&httpsredir=1&article=1745&context=facpub>>;
24. Finn, Peter, „The rise and fall of Libyan leader Moammar Gaddafi”. *The Washington Post*, 2011. <https://www.washingtonpost.com/world/national-security/the-rise-and-fall-of-libyan-leader-moammar-gaddafi/2011/02/21/gIQA32NsdJ_story.html?utm_term=.847129f03eed>;
25. Fletcher, Holy, „State Sponsor: Syria”. *Council on Foreign Relations*, 2008. <<https://www.cfr.org/backgrounder/state-sponsor-syria>>;
26. Global Centre for the Responsibility to Protect, „The Responsibility To Protect: A Background Briefing”. *Global Centre for the Responsibility to Protect*, 2015. <<http://www.globalr2p.org/media/files/r2p-backgroundunder.pdf>>;
27. Gonzalez, Mike, „How can Latin America's 'revolutionary' leaders support Gaddafi?”. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2011/feb/28/latin-america-revolutionary-gaddafi-libyans>>;
28. Grieco, Joseph M., „Anarchy and the limits of cooperation: a realist critique of the newest liberal institutionalism”. *International Organization*, Vol. 42, No. 3, 1988, 485. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/2706787.pdf?refreqid=excelsior%3A9231129cc5341ad5855a1b11206e2581>>;
29. Gutterman, Steve, Gleb Bryanski, „Putin Says U.S. stoked Russian protests”. *Reuters*, 2011. <<https://www.reuters.com/article/us-russia/putin-says-u-s-stoked-russian-protests-idUSTRE7B610S20111208>>;
30. Hahn, Gordon M., „Russia in 2012 From “Thaw” and “Rese” to “Freeze””. *Asian Survey*, Vol. 53, No. 1, 2013;
31. Halper, Daniel, „America’s Interests in Libya”. *The Weekly Standard*, 2011. <<https://www.weeklystandard.com/daniel-halper/americas-interests-in-libya>>;
32. Heydemann, Steven, „Why the United States hasn’t intervened in Syria”. *The Washington Post*, 2016. <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/03/14/why-the-united-states-hasnt-intervened-in-syria/?utm_term=.db2466a9ae12>;
33. Hogg, Annabel Lee, „Timeline: Somalia, 1991-2008”. *The Atlantic*, 2018. <<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2008/12/timeline-somalia-1991-2008/307190/>>;
34. Hultman, Lisa, „UN peace operations and protection of civilians: Cheap talk or norm implementation?”. *Journal of Peace Research*, 50(1), 2012;
35. Human Rights Watch, „Country Chapters: Syria“. *Human Rights Watch*. <<https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria>>;

36. I AM SYRIA, „Conflict Background”. *I AM SYRIA*. <<http://www.iamsyria.org/conflict-background.html>>;
37. International Commission on Intervention and State Sovereignty, „The Responsibility to Protect”. *International Development Research Centre*, 2001. <<http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>>
38. Jungtinių Tautų Chartija. *Valstybės žinios*. 2002, Nr.15-557;
39. Kaldor, Mary, James Vincent, „Case Study. Sierra Leone. Evaluation of UNDP Assistance to Conflict-Affected Countries”. *United Nations Development Programme*, 2006. <<http://web.undp.org/evaluation/documents/thematic/conflict/SierraLeone.pdf>>;
40. Keohane, Robert, O. ir Lisa L. Martin, „The Promise of Institutional Theory”. *International Security*, Vol. 20, No. 1, 1995. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/2539214.pdf?refreqid=excelsior%3A81d63d5ba215c98994ef99363c9cc3d1>>;
41. Kirkpatrick, David D., „Arab League Endorses International Action”. *The New York Times*, 2013. <<https://www.nytimes.com/2013/09/02/world/middleeast/saudi-arabia-syria-military-action.html>>;
42. Koehane, Robert O, „International Institutions: Can interdependence work?“. *Foreign Policy*, 110, 1998. <http://www.columbia.edu/itc/sipa/S6800/courseworks/international_keohane.pdf>;
43. Koehane, Robert O., „Twenty Years of Institutional Liberalism“. *International Relations*, 26(2), 2012. <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0047117812438451>>
44. Kuperman, Alan J., „Obama’s Libya Debacle: How a Well-Meaning Intervention Ended in Failure”. *Foreign Affairs*, 2015. <<https://www.foreignaffairs.com/articles/libya/obamas-libya-debacle>>;
45. Lazareva, Inna, „Bear Trap: Russia’s Self-Defeating Foreign Policy in the Middle East”. *The Henry Jackson Society*, 2012, 9. <<http://henryjacksonsociety.org/wp-content/uploads/2012/07/HJS-Bear-Trap5.pdf>>;
46. Leiby, Richard, ir Muhammad Mansour, „Arab League asks U.N. for no-fly zone over Libya”. *The Washington Post*, 2011. <https://www.washingtonpost.com/world/arab-league-asks-un-for-no-fly-zone-over-libya/2011/03/12/ABoie0R_story.html?utm_term=.3e25f6d91fc1>;
47. Lynch, Marc, Deen Freelon, Sean Aday, „Syria in the Arab Spring: The integration of Syria’s conflict with the Arab uprisings, 2011-2013. *Research and Politics*, 2014;
48. Logan, Joseph, „Last U.S. troops leave Iraq, ending war”. *Reuters*, 2011. <<https://www.reuters.com/article/us-iraq-withdrawal/last-u-s-troops-leave-iraq-ending-war-idUSTRE7BH03320111218?>>;
49. Martini, Jeffrey, Erin York ir William Young, „Syria as an Arena of Strategic Competition”. *Rand Corporation*, 2013;
50. Mearsheimer, John J., „The False Promise of International Institutions”. *International Security*, Vol. 19, No. 3, 1994. <http://www.guillaumenicaise.com/wp-content/uploads/2013/10/mearsheimer_The-False-Promise-of-International-Institutions.pdf>;
51. Melander, Erik, „Selected To Go Where Murderers Lurk“. *Conflict Management and Peace Science*, Vol 26(4), 2009. <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0738894209106482>>;
52. Metz, Thaddeus, „How to Reconcile Liberal Politics with Retributive Punishment”. *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 27, No. 4. 2007. <<https://academic.oup.com/ojls/article/27/4/683/1460030>>
53. Myers, Steven Lee, „Bush, Sending Aid, Demands That Moscow Withdraw”. *The New York Times*, 2008. <<https://www.nytimes.com/2008/08/14/world/europe/14georgia.html>>;

54. Myers, Steven Lee, „U.S. and Allies Say Syria Leader Must Step Down”. *The New York Times*, 2011. <<https://www.nytimes.com/2011/08/19/world/middleeast/19diplo.html>>;
55. Mohamed, Saira, „Shame In the Security Council”. *Washington University Law Review*, Vol. 90:1191, 2013.
56. Mohammed Naruzzaman, „Liberal Institutionalism and International Cooperation after 11 September 2001”. *International Studies*, Vol 45, Issue 3, 2008.
57. Mohsen, Adel Shakeeb, Soo Y. Chua, Che Normee Che Sab, „Trade Liberalization, Exports and Imports in Syria”. *Foreign Trade Review*, 52(2), 2017;
58. Moyar, Mark, „U.S. Interests in Syria, Past and Present”. *Hoover Institution*, 2013.< <https://www.hoover.org/research/us-interests-syria-past-and-present>>;
59. Morris, Justin, „The Responsibility to Protect and the use of force: Remaking the Procrustean bed?” *Cooperation and Conflict*, Vol. 51(2), 2016. <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0010836715612852>>;
60. Morris, Justin, Nicholas J. Wheeler, „The Security Council’s Crisis of Legitimacy and the Use of Force”. *International Politics*, 44, 2007. <<https://link.springer.com/content/pdf/10.1057%2Fpalgrave.ip.8800185.pdf>>;
61. Naele, Erin, „Timeline: How Libya’s Revolution Came Undone”. *Atlantic Council*, 2018. <<http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/timeline-how-libya-s-revolution-came-undone>>;
62. Nuclear Threat Initiative, „Syria”. *Nuclear Threat Initiative*. <<http://www.nti.org/learn/countries/syria/chemical/>>;
63. Obeidat, Sara, „Muammar Qaddafi and Libya’s Legacy of Terrorism”. *Frontline*, 2015. <<https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/muammar-qaddafi-and-libyas-legacy-of-terrorism/>>;
64. Oil Price, „Russia Set to Lose Billions in Libya”. *Oil Price*, 2011. <<https://oilprice.com/Geopolitics/Middle-East/Russia-Set-To-Lose-Billions-In-Libya.html>>;
65. Oliphant, Robert, „'End Security Council veto' to halt Syria violence, UN human rights chief says amid deadlock”. *The Telegraph*, 2016. <<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/10/04/end-security-council-veto-to-halt-aleppo-violence-un-human-right/>>;
66. Oudenaren, John Van, „Effectiveness and Ineffectiveness of the UN Security Council in the Last Twenty Years: A US Perspective”. *Instituto Affari Internazionali*, 2009. <<http://www.iai.it/sites/default/files/iai0930.pdf>>;
67. Ozkan, Ersan, Hakan Cem Cetin, „The Realist and Liberal Positions on the Role of International Organizations in Maintaining World Order”. *European Scientific Journal*, Vol.12, No.17, 2016.
68. Powell, Catherine, „Libya: a Multilateral Constitutional Moment”. *The American Journal of International Law*, Vol. 106, No. 2, 2012. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/10.5305/amerjintlaw.106.2.0298.pdf?refreqid=search%3A9ca44ba6b2b5b74b50fb6ca1079fdf82>>;
69. Provost, Claire, „The Rebirth of Russian foreign Aid”. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/global-development/2011/may/25/russia-foreign-aid-report-influence-image>>;
70. Rath, Saroj Kumar, „Searching a Political Solution for Syria”. *India Quarterly* 73(2), 2017;
71. Reuters, „Libya's Gaddafi pitches tent in Kremlin garden”. *Reuters*, 2008. < <https://in.reuters.com/article/idINIndia-36267220081101>>;
72. Richardson, James L., *Contending Liberalisms in World Politics: Ideology and Power*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2001.
73. Rojansky, Matthew, „Medvedev Meets With Obama on Modernization Plan, Arms Control”. *Carnegie*, 2010. <<https://carnegieendowment.org/2010/06/24/medvedev-meets-with-obama-on-modernization-plan-arms-control-pub-41070>>;

74. RTE, „Russia's 12 UN vetoes on Syria“. *RTE*, 2018. <<https://www.rte.ie/news/world/2018/0411/953637-russia-syria-un-veto/>>;
75. Sawani, Youssef M. „The United States and Libya: Turbulent History and Uncertain Future“. *E-International Relations*, 2014. <<https://www.e-ir.info/2014/12/27/the-united-states-and-libya-turbulent-history-and-uncertain-future>>;
76. Schumacher, Edward, „The United States and Libya“. *Foreign Affairs*, Winter 1986/87 Issue, 1986. <<https://www.foreignaffairs.com/articles/libya/1986-12-01/united-states-and-libya>>;
77. Seifan, Samir, „Economic sanctions on Syria could tip the balance“. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/nov/14/economic-sanctions-syria-bashar-al-assad-regime>>;
78. Sharp, Jeremy M., Christopher M. Blanchard, „Armed Conflict in Syria: U.S. and International Response“. *Congressional Research Service*, 2013, 12. <https://www.everycrsreport.com/files/20130422_RL33487_7eb619e6a2add35d58586cd561332d0947180770.pdf>;
79. Simpson, Charles, „Assessing the Arab Spring in Libya and Syria A Compilation of Varying Statements from Key Actors“. *Connections*, Vol. 11, No. 2011;
80. Stent, Angela, „U.S. – Russia Relations in the Second Obama Administration“. *Brookings*, 2012. <<https://www.brookings.edu/articles/u-s-russia-relations-in-the-second-obama-administration/>>;
81. Stent, Angela, „U.S. – Russia Relations in the Second Obama Administration“. *Brookings*, 2012. <<https://www.brookings.edu/articles/u-s-russia-relations-in-the-second-obama-administration/>>;
82. Stojek, Szymon M., „The supply side of United Nations peacekeeping operations: Trade ties and United Nations-led deployments to civil war states“. *European Journal of International Relations*, Vol. 21(2) , 2015.
83. Terney, Dominic, „The Legacy of Obama's 'Worst mistake'. *The Atlantic*, 2016. <<https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/04/obamas-worst-mistake-libya/478461/>>;
84. The Guardian „Barack Obama calls for 'reset' in US-Russia relations“. *The Guardian*, 2009. <<https://www.theguardian.com/world/2009/jul/07/barack-obama-russia-moscow-speech>>;
85. The Guardian, „Syria nuclear weapons site revealed by UN investigators“. *The Guardian*, 2011. <<https://www.theguardian.com/world/2011/nov/01/syria-nuclear-arms-site-revealed>>;
86. The New Republic, „War and Liberalism; Why power is not the enemy of freedom“. *The New Republic*, 2007. <<https://newrepublic.com/article/63675/war-and-liberalism-why-power-not-the-enemy-freedom>>;
87. The White House, „National Security Strategy“. *The White House*, 2010. <<http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf>>;
88. United Nations Foundation, „The UN Security Council“. *United Nations Foundation*. <<http://www.unfoundation.org/what-we-do/issues/united-nations/the-un-security-council.html>>;
89. United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect, „Responsibility to Protect“. *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect*. <<http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html>>;
90. United Nations, „Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions“. *United Nations*, 2011. <<https://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>>;
91. United Nations, „United Nations Response to Violence against Civilians in Libya Sends Strong Message There Is 'No Impunity' for Crimes against Humanity, Secretary-General Says“. *United Nations*, SG/SM/13425-GA/11051-AFR/2130, 2011. <<https://www.un.org/press/en/2011/sgsm13425.doc.htm>>;

92. Weir, Fred, „Leaked Russian document: Could Medvedev era tilt more pro-West?“. *The Christian Science Monitor*, 2010. <<https://www.csmonitor.com/World/Europe/2010/0513/Leaked-Russian-document-Could-Medvedev-era-tilt-more-pro-West>>;
93. Weiss, Thomas G., Karen E. Young, „Compromise and Credibility: Security Council Reform?“. *Security Dialogue*, Vol 36, Issue 2, 2005;
94. Williams, Daniel, „Possible Opening to West Stirs Hope in Libya“. *The Washington Post*, 2003. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2003/12/27/possible-opening-to-west-stirs-hope-in-libya/31e8a77d-0e8c-41d6-986d-40a0cef9d114/?utm_term=.f1c3a9926f46>;
95. Wood, Michael, „International Law and the Use of Force“. *United Nations Office of Legal Affairs*, 2013. <http://legal.un.org/avl/pdf/ls/Wood_article.pdf>;
96. Ziegler, Charles E., „Russia on the rebound: using and misusing the Responsibility to Protect“. *International Relations*, Vol. 30(3), 2016;
97. Zygar, Mikhail, „The Russian Reset that Never Was“. *Foreign Policy*, 2016.<<http://foreignpolicy.com/2016/12/09/the-russian-reset-that-never-was-putin-obama-medvedev-libya-mikhail-zygar-all-the-kremlin-men/>>.

Summary

After World War II, international community decided to create a new intergovernmental organization – United Nations. It was expected that this organization would be more effective than the League of Nations. However, even though United Nations Security Council was given the primary responsibility for international peace and security, often it is considered as ineffective. Considering the fact, that Security Council is the most powerful body of United Nations and the only one with the authority to authorize the use of force, it is relevant to analyze the reasons of its ineffectiveness.

Conflicts in Syria in Libya are very similar as both of them started as an uprisings against authoritarian regimes. However, even though Security Council has authorized NATO-led intervention in Libya, so far the international community's response to the violence in Syria has been limited. Therefore, the focus of this master thesis is the reasons of Security Council decisions on Syrian and Libyan civil conflicts during the years of 2011 and 2012.

In order to do that I use a theoretical basis provided by liberal institutionalism. Liberal institutionalism believes that in order to achieve world peace, states must cooperate. Liberal institutionalism claims that institutions can alter states preferences and increase cooperation between states. Based on assumptions of liberal institutionalism, I exclude the main factors, which, according to liberal institutionalism is important for cooperation – the perception that cooperation is beneficial to the actors; trust between actors and a stable security environment. The main method applied in this master thesis is case analysis – by analyzing primary and secondary sources I try to assess the validity of the theoretical assumptions that liberal institutionalism provides.

First of all I analyze interests of United States and Russia Federation in Libya and Syria. Secondly, I try to evaluate the bilateral relations between United States and Russia before each voting on Libya and Syria questions in the Security Council. Finally, I analyze regional security environment and try to assess the preferences of the main regional and external actors toward Libya and Syria regimes. I conclude by assessing which factors were important for cooperation in Security Council on Libya conflict and which ones were missing in Syria case.

After research I make a conclusion that in the case of Libya, the warming of Russia-US bilateral relations and the existence of consensus on the need of coordinated action by the international community in Libya, which made regional security environment stable, were the most significant factors for the decision of the Security Council to address the Libyan conflict. Therefore, because of a crisis of Russia-US relationship after intervention in Libya and non-existent consensus on Syria issues in international community, the same scenario could not have been repeated in the case of Syria.

This thesis is relevant because it tests the limits of liberal institutionalism. As analysis showed, in order for liberal institutionalism to be effective and in order for states to cooperate, good relations and trust between the main actors must be present, also regional security environment must be positive.

These conditions are hard to achieve in anarchic international system, therefore it can be presumed that cooperation in Security Council on action in civil conflicts will continue to be an exception.

Priedas Nr. 1

Saugumo Tarybos Veto sąrašas¹⁵³

Data	Rezoliucijos projekto numeris	Darbotvarkės klausimas	Nuolatinė Saugumo Tarybos narė, kuri Vetavo Rezoliuciją
2018.04.10	S/2018/321	Vidurio rytai	Rusija
2018.02.26	S/2018/156	Vidurio rytai	Rusija
2017.12.18	S/2017/1060	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2017.11.17	S/2017/970	Vidurio rytai	Rusija
2017.11.16	S/2017/962	Vidurio rytai	Rusija
2017.10.24	S/2017/884	Vidurio rytai	Rusija
2017.04.12	S/2017/315	Vidurio rytai	Rusija
2017.02.28	S/2017/172	Vidurio rytai	Kinija
			Rusija
2016.12.05	S/2016/1026	Vidurio rytai	Kinija
			Rusija
2016.10.08	S/2016/846	Vidurio rytai	Rusija
2015.07.29	S/2015/562	Dėl 2014 02 28 laiško Saugumo Tarybos prezidentui nuo Ukrainos Parlamento nario	Rusija
8 07 2015	S/2015/508	Situacija Bosnijoje ir Hercegovinoje	Rusija
22 05 2014	S/2014/348	Vidurio Rytai- Sirija	Kinija
			Rusija
15 03 2014	S/2014/189	Dėl 2014 02 28 laiško Saugumo Tarybos prezidentui nuo Ukrainos Parlamento nario	Rusija
2012.07.19	S/2012/538	Vidurio Rytai- Sirija	Kinija
			Rusija
2012.02.04	S/2012/77	Vidurio Rytai- Sirija	Kinija
			Rusija
2011.10.04	S/2011/612	Vidurio Rytai- Sirija	Kinija
			Rusija
2011.02.18	S/2011/24	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2009.06.15	S/2009/310	Gruzija	Rusija
2008.07.11	S/2008/447	Taika ir saugumas - Afrika (Zimbabvė)	Kinija
			Rusija

¹⁵³ Dag Hammarskjöld Library duomenys. < <http://research.un.org/en/docs/sc/quick> > [Žiūrėta 2018 05 12].

2007.01.12	S/2007/14	Mianmaras	Kinija
			Rusija
2006.11.11	S/2006/878	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2006.07.13	S/2006/508	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2004.10.05	S/2004/783	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2004.04.21	S/2004/313	Kipras	Rusija
2004.03.25	S/2004/240	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2003.10.14	S/2003/980	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2003.09.16	S/2003/891	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2002.12.20	S/2002/1385	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2002.06.30	S/2002/712	Situacija Bosnijoje ir Hercegovinoje	JAV
2001.12.14	S/2001/1199	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
2001.02.27	S/2001/270	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
1999.02.25	S/1999/201	Situacija buvusioje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje	Kinija
1997.03.21	S/1997/241	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1997.03.07	S/1997/199	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1997.01.10	S/1997/18	Centrinė Afrika: pastangos dėl taikos	Kinija
1995.05.17	S/1995/394	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1994.12.02	S/1994/1358	Situacija Bosnijoje ir Hercegovinoje	Rusija
1993.05.11	S/25693	Situacija Kipre	Rusija
1990.05.31	S/21326	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1990.01.17	S/21084	1990-01-03 Nikaragvos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	JAV
	S/21048	Situacija Panamoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
1989.12.23			JAV
1989.11.07	S/20945/Rev.1	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1989.06.09	S/20677	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1989.02.17	S/20463	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV

1989.01.11	S/20378	1989-01-04 laiškai nuo Libijos ir Bahreino Saugumo Tarybos prezidentui	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1988.12.14	S/20322	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1988.05.10	S/19868	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1988.04.15	S/19780	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1988.03.08	S/19585	Pietų Afrikos klausimas	Jungtinė Karalystė
			JAV
1988.02.01	S/19466	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1988.01.18	S/19434	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1987.04.09	S/18785	Situacija Namibijoje	Jungtinė Karalystė
			JAV
1987.02.20	S/18705	Pietų Afrikos klausimas	Jungtinė Karalystė
			JAV
1986.10.28	S/18428	1986-10-17 Nikaragvos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	JAV
1986.07.31	S/18250	1986-07-22 Nikaragvos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	JAV
1986.06.18	S/18163	Angloso Skundas prieš Pietų Afriką	Jungtinė Karalystė
			JAV
1986.05.23	S/18087/Rev.1	Situacija pietinėje Afrikoje	Jungtinė Karalystė
			JAV

1986.04.21	S/18016/Rev.1	1986 04 15 Libijos, Burkina Faso, Sirijos ir Omano laiškai Saugumo Tarybai	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1986.02.06	S/17796/Rev.1	1986 02 04 Sirijos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	JAV
1986.01.30	S/17769/Rev.1	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1986.01.17	S/17730/Rev.2	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1985.11.15	S/17633	Situacija Namibijoje	Jungtinė Karalystė
			JAV
1985.09.13	S/17459	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1985.03.12	S/17000	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1984.09.06	S/16732	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1984.04.04	S/16463	1984 03 29 Nikaragvos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	JAV
1984.02.29	S/16351/Rev.2	Situacija Vidurio Rytuose	SSRS
1983.10.27	S/16077/Rev.1	Situacija Granadoje	JAV
1983.09.12	S/15966/Rev.1	1983-09-01 JAV, Korėjos Respublikos, Kanados, Japonijos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui ir 1983 Australijos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	SSRS
1983.08.02	S/15895	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1982.08.06	S/15347/Rev.1	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1982.06.26	S/15255/Rev.2(as corrected)	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1982.06.08	S/15185	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1982.06.04	S/15156/Rev.2	Falklando salų klausimas	Jungtinė Karalystė
			JAV

1982.04.20	S/14985	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1982.04.02	S/14943	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1982.04.02	S/14941	1982 03 17 Nikaragvos laiškas generaliniam sekretoriui	JAV
1982.01.20	S/14832/Rev.1	Situacija okupuotuose arabų teritorijose	JAV
1981.08.31	S/14664/Rev.2	Angolos skundas prieš Pietų Afriką	JAV
1981.04.30	S/14462	Situacija Namibijoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1981.04.30	S/14461	Situacija Namibijoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1981.04.30	S/14460/Rev.1	Situacija Namibijoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1981.04.30	S/14459	Situacija Namibijoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1980.04.30	S/13911	Dėl Palestinos žmonių teisių	JAV
1980.01.11	S/13735	1979 12 22 USA laiškas Saugumo Tarybos prezidentui ir Irano įkaitų situacija	SSRS
1980.01.07	S/13729	1980 01 04 53 šalių laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	SSRS
1979.03.16	S/13162	Situacija Pietryčių Azijoje ir jos reikšmė tarptautinei taikai ir saugumui. Kinijos ir Vietnamo sienų disputas	SSRS
1979.01.15	S/13027	1979 01 03 telegrama Saugumo Tarybos prezidentui	SSRS
1977.10.31	S/12312/Rev.1	Pietų Afrikos klausimas	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1977.10.31	S/12311/Rev.1	Pietų Afrikos klausimas	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1977.10.31	S/12310/Rev.1	Pietų Afrikos klausimas	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1976.11.15	S/12226	Naujų narių priėmimas: Vietnamas	JAV
1976.10.18	S/12211	Situacija Namibijoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV

1976.06.29	S/12119	Dėl Palestinos žmonių teisių	JAV
1976.06.23	S/12110	Naujų narių priėmimas: Angola	JAV
1976.03.25	S/12022	Libijos ir Pakistano prašymas ir situacijos apsvaistymas dėl pasikeitimų okupuotose Arabų teritorijose	JAV
1976.02.06	S/11967	Comoros situacija	Prancūzija
1976.01.26	S/11940	Vidurio rytų situacija, įskaitant Palestiniečių klausimą	JAV
1975.12.08	S/11898	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1975.09.30	S/11833	Naujų narių priėmimas: Demokratinė Vietnamo Respublika	JAV
1975.09.30	S/11832	Naujų narių priėmimas: Pietų Vietnamo Respublika	JAV
1975.08.11	S/11796	Naujų narių priėmimas: Vietnamo Demokratinė Respublika	JAV
1975.08.11	S/11795	Naujų narių priėmimas: Pietų Vietnamo Respublika	JAV
1975.06.06	S/11713	Situacija Namibijoje	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1974.10.30	S/11543	Santykiai tarp Jungtinių Tautų ir Pietų Afrikos	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
			JAV
1974.07.31	S/11400 (as amended)	Situacija Kipre	SSRS
1973.07.26	S/10974	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1973.05.22	S/10928	Situacija pietų Rodesoje	Jungtinė Karalystė
			JAV
1973.03.21	S/10931/Rev.1	Dėl priemonių taikos ir saugumo stiprinimui Lotynų Amerikoje	JAV
1972.09.29	S/10805/Rev.1 (as amended)	Situacija Pietų Rodesoje	Jungtinė Karalystė
1972.09.10	S/10784	Situacija Vidurio Rytuose	JAV
1972.08.25	S/10771	Naujų narių priėmimas: Bangladešas	Kinija
1972.02.04	S/10606	Afrikos ir pietų Rodėsijos klausimas	Jungtinė Karalystė
1971.12.30	S/10489	Situacijos Pietų Rodesijoje klausimas	Jungtinė Karalystė
1971.12.13	S/10446/Rev.1	1971 12 12 JAV laiškas Saugumo Tarybos prezidentui dėl Indijo - Pakistano klausimo	SSRS

1971.12.05	S/10423	1971 m. Gruodžio 4 d. Argentinos, Belgijos, Burundžio, Italijos, Japonijos, Nikaragvos, Somalio, Jungtinės Karalystės ir JAV laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl Indijos ir Pakistano klausimo	SSRS
1971.12.04	S/10416	1971 m. Gruodžio 4 d. Argentinos, Belgijos, Burundžio, Italijos, Japonijos, Nikaragvos, Somalio, Jungtinės Karalystės ir JAV laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl Indijos ir Pakistano klausimo	SSRS
1970.11.10	S/9976	Situcija Pietų Rodesijoje	Jungtinė Karalystė
1970.03.17	S/9696 and Corr.1 & 2	Situacija Pietų Rodesijoje	Jungtinė Karalystė
			JAV
1968.08.22	S/8761	1968 m. Rugpjūčio 21 d. Kanados, Danijos, Prancūzijos, Paragvajaus, JK ir JAV laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl padėties Čekoslovakijoje	SSRS
1966.11.04	S/7575/Rev.1	Palestinos klausimas	SSRS
1964.12.21	S/6113 (as amended)	Palestinos klausimas	SSRS
1964.09.17	S/5973	1964-09-03 Malaizijos laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	SSRS
1963.09.13	S/5425/Rev.1	Situacija pietų Rodesoje	Jungtinė Karalystė
1963.09.03	S/5407	Palestinos klausimas	SSRS
1962.06.22	S/5134	Indijos - Pakistano klausimas	SSRS
1961.12.18	S/5033	99/5000 1961 m. Gruodžio 18 d. Portugalijos laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl Goa	SSRS
1961.11.30	S/5006	Naujų narių priėmimas: Kuveitas	SSRS
1961.07.07	S/4855	Kuveito skundai dėl situacijos, kylančios dėl Irako grėsmės teritoriniam Kuveito vientisumui	SSRS
1960.12.13	S/4578/Rev.1	Generalinio sekretoriaus raštas nuo 1960 m. Liepos 13 d. Saugumo Tarybos pirmininkui dėl padėties Konge	SSRS
1960.12.03	S/4567/Rev.1	Naujų narių priėmimas: Mauritanija	SSRS
1960.09.17	S/4523	Generalinio sekretoriaus raštas nuo 1960 m. Liepos 13 d. Saugumo Tarybos pirmininkui dėl padėties Konge	SSRS
1960.07.26	S/4409/Rev.1	SSRS generalinio sekretoriaus 1960 m. Liepos 13 d. Telegrama	SSRS

1960.07.26	S/4411	SSRS generalinio sekretoriaus 1960 m. Liepos 13 d. Telegrama	SSRS
1958.12.09	S/4130/Rev.1	Naujų narių priėmimas: Vietnamas	SSRS
1958.12.09	S/4129/Rev.1	Naujų narių priėmimas: Korėjos Respublika	SSRS
1958.07.22	S/4055/Rev.1	1958 m. Gegužės 22 d. Iš Libano ir 1958 m. Liepos 17 d. Jordanijos laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui. Skundai, kuriuos pateikė Libanas ir Jordanija dėl Jungtinių Arabų Respublikos kišimosi į jų vidaus reikalus	SSRS
1958.07.18	S/4050/Rev.1	1958 m. Gegužės 22 d. Iš Libano ir 1958 m. Liepos 17 d. Jordanijos laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui. Skundai, kuriuos pateikė Libanas ir Jordanija dėl Jungtinių Arabų Respublikos kišimosi į jų vidaus reikalus	SSRS
1958.05.02	S/3995(incorporating the amendment)S/3998	1958 m. Balandžio 18 d. Sovietų Sąjungos skundas Saugumo Tarybos pirmininkui "Skubūs veiksmai siekiant nutraukti JAV karinių orlaivių, ginkluotų atominėmis ir vandenilinėmis bombomis, skrydžius Sovietų Sąjungos sienų link	SSRS
1957.09.09	S/3885	Naujų narių priėmimas: Vietnamas	SSRS
1957.09.09	S/3884	Naujų narių priėmimas: Korėjos Respublika	SSRS
1952.02.20	S/3787	Indijos - Pakistano klausimas	SSRS
1956.11.04	S/3730/Rev.1	Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir JAV 1956 m. Spalio 27 d. laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl padėties Vengrijoje	SSRS
1956.10.30	S/3713/Rev.1 (as amended)	1956 m. Spalio 29 d. JAV laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl Palestinos klausimo	Prancūzija Jungtinė Karalystė

1956.10.30	S/3710 (as amended)	1956 m. Spalio 29 d. JAV laiškas Saugumo Tarybos pirmininkui dėl Palestinos klausimo	Prancūzija
			Jungtinė Karalystė
1955.12.15	S/3510	Naujų narių priėmimas: Japonija	SSRS
1954.06.20	S/3236/Rev.1	1954 m. Birželio 19 d. Gvatemalos telegrama Pirmininkui Saugumo Tarybos	SSRS
1954.06.18	S/3229	1954 05 29 Tailando laiškas Saugumo Tarybai	SSRS
1954.03.29	S/3188/Corr.1	Palestinos klausimas	SSRS
1954.01.22	S/3151/Rev.2	Palestinos klausimas	SSRS
1952.09.19	S/2760	Naujų narių priėmimas: Kambodža	SSRS
1952.09.19	S/2759	Naujų narių priėmimas: Laos	SSRS
1952.09.19	S/2758	Naujų narių priėmimas: Vietnamas	SSRS
1952.09.18	S/2754	Naujų narių priėmimas: Japonija	SSRS
1952.09.16	S/2483	Naujų narių priėmimas: Libija	SSRS
1952.07.09	S/2688	Prašymas ištirti tariamą bakterinį kariavimą	SSRS
1952.07.03	S/2671	Prašymas ištirti tariamą bakterinį kariavimą	SSRS
1952.02.06	S/2443	Naujų narių priėmimas: Italija	SSRS
1950.11.30	S/1894	Skundas dėl ginkluotos invazijos į Taivaną (Formosa); Skundas dėl agresijos Korėjos Respublikoje	SSRS
1950.09.12	S/1752	Skundas dėl bombardavimo Kinijos teritorijoje	SSRS
1950.09.06	S/1653	Skundas dėl agresijos prieš Korėjos Respubliką	SSRS
1949.10.18	S/1408/Rev.1	Ginkluotųjų pajėgų ir ginklų mažinimas ir reguliavimas	SSRS
1949.10.18	S/1399/Rev.1	Ginkluotųjų pajėgų ir ginklų mažinimas ir reguliavimas	SSRS
1949.10.11	S/1398	Ginkluotųjų pajėgų ir ginklų mažinimas ir reguliavimas	SSRS
1949.09.13	S/1337	Naujų narių priėmimas: Ceilonas	SSRS
1949.09.13	S/1336	Naujų narių priėmimas: Austrija	SSRS
1949.09.13	S/1335	Naujų narių priėmimas: Airija	SSRS
1949.09.13	S/1334	Naujų narių priėmimas: Suomija	SSRS
1949.09.13	S/1333	Naujų narių priėmimas: Italija	SSRS
1949.09.13	S/1332	Naujų narių priėmimas: Transjordanija	SSRS

1949.09.13	S/1331	Naujų narių priėmimas: Portugalija	SSRS
1949.09.07	S/1385	Naujų narių priėmimas: Nepalas	SSRS
1949.04.08	S/1305	Naujų narių priėmimas: Korėjos Respublika	SSRS
1948.12.15	S/PV.384	Naujų narių priėmimas: Ceilonas	SSRS
1948.10.25	S/1048	1948 m. Rugsėjo 29 d. Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir JAV tapatūs pranešimai generaliniam sekretoriui. Berlyno blokada	SSRS
1948.08.18	S/PV.351	Naujų narių priėmimas: Ceilonas	SSRS
1948.06.22	S/836	1948 05 26 Atominės energetikos komisijos pirmininko laiškas Saugumo Tarybos prezidentui	SSRS
1948.05.04	S/PV.3038	1948 03 12 Čilės laiškas dėl įvykių Čekoslovakijoje	SSRS
1948.05.24	S/PV.303	1948-03-12 Čilės laiškas dėl įvykių Čekoslovakijoje	SSRS
1947.04.10	S/PV.279	Naujų narių priėmimas: Italija	SSRS
1947.10.01	S/PV.206	Naujų narių priėmimas: Italija	SSRS
1947.10.01	S/PV.206	Naujų narių priėmimas: Suomija	SSRS
1947.09.15	S/552	Graikų klausimas dėl situacijos šiaurinėje Graikijos dalyje	SSRS
1947.09.15	S/552, S/PV.202	Graikų klausimas, susijęs su situacija Šiaurės Graikijoje	SSRS
1947.08.21	S/PV.190	Naujų narių priėmimas: Austrija	SSRS
1947.08.21	S/PV.190	Naujų narių priėmimas: Italija	SSRS
1947.08.19	S/486	Graikų klausimas dėl pasienio incidentų	SSRS
1947.08.19	S/471 and S/471/Add.1	Graikų klausimas dėl pasienio incidentų	SSRS
1947.08.18	S/PV.186	Naujų narių priėmimas: Portugalija	SSRS
1947.08.18	S/PV.186	Naujų narių priėmimas: Airija	SSRS
1947.08.18	S/PV.186	Naujų narių priėmimas: Transjordanija	SSRS
1947.07.29	S/PV.170	Graikų klausimas dėl pasienio incidentų	SSRS
1947.03.25	S/PV.122	Incidentai Korfu kanale	SSRS
1946.09.20	S/PV.70	1946 m. rugpjūčio 24 d. Telegrama iš Ukrainos Tarybų Socialistinės Respublikos generaliniam sekretoriui	SSRS
1946.08.29	S/PV.57	Naujų narių priėmimas: Portugalija	SSRS
1946 08 29	S/PV.57	Naujų narių priėmimas: Airija	SSRS
1946 08 29	S/PV.57	Naujų narių priėmimas: Transjordanija	SSRS
1946 06 26	S/PV.49	Ispanų klausimas	SSRS
1946 06 26	S/PV.49	Ispanų klausimas	SSRS
1946 06 26	S/PV.49	Ispanų klausimas	SSRS
1946 06 18	S/PV.45	Ispanų klausimas	SSRS

1946 02 16	S/PV.23	1946-02-04 Libano ir Sirijos delegacijų laiškas Generaliniam Sekretoriui	SSRS
------------	---------	---	------